

**Pregled zakola in
klavne kakovosti
goveda v Sloveniji
za leto 2016**

Kmetijski inštitut Slovenije
Agricultural Institute of Slovenia

**Pregled zakola in
klavne kakovosti
goveda v Sloveniji
za leto 2016**

Ljubljana 2017

Izdal in založil

KMETIJSKI INŠTITUT SLOVENIJE

Ljubljana, Hacquetova ulica 17

Uredila Andreja ŽABJEK, univ. dipl. inž. zoot.

Urednica zbirke Lili MARINČEK, univ. dipl. inž. zoot.

Fotografija na naslovnici Tomaž PERPAR, univ. dipl. inž. zoot.

Blaž ŠEGULA, dr. vet. med.

ISBN 978-961-6998-09-3 (pdf)

Publikacija bo izšla v elektronski obliki in bo objavljena na spletnih strani Kmetijskega inštituta Slovenije <http://www.kis.si/>

Kataložni zapis o publikaciji (CIP) pripravili v Narodni in univerzitetni knjižnici v Ljubljani

COBISS.SI-ID=288955904

ISBN 978-961-6998-09-3 (pdf)

PREDGOVOR

V publikaciji so zajeti podatki o zakolu in klavni kakovosti goved zaklanih v slovenskih klavnicah v letu 2016. Predstavljamo strukturo zakola ter klavno kakovost goved glede na kategorijo in pasmo, nekateri podatki so predstavljeni tudi primerjalno glede na leto in klavnico zakola. Prvič prikazujemo tudi ocenjene telesne mase goved pred zakolom glede na kategorijo in pasmo na podlagi enačb, ki smo jih več let razvijali na Kmetijskem inštitutu Slovenije. Na podlagi ocenjene telesne mase smo ocenili tudi prirast telesne mase. V nadaljevanju smo analizirali podatke križanj z različnimi mesnimi pasmami ter jih prikazali v primerjavi s čistimi mesnimi pasmami ali v primerjavi na mlečne in kombinirane pasme, ki se uporabljajo v Sloveniji. Predstavljamo tudi klavno kakovost goved, ki so bile vključene v kontrolo prireje mesa.

Kot posebno poglavje podajamo rezultate ocenjevanja lastnosti kakovosti mesa. V letu 2011 smo na Kmetijskem inštitutu Slovenije pričeli z vpeljevanjem lastnosti kakovosti mesa pri bikih lisaste pasme, ki so bili vključeni v test rastnih in klavnih lastnosti (testna postaja). V letu 2015 smo vpeljano metodiko razširili tudi za bike rjave, lisaste in črno-bele pasme, ki so bili vzrejeni v različnih pogojih reje (široka reja). Poudarek pričujočega prikaza je predvsem primerjava lastnosti kakovosti mesa med pasmami, pri lisasti pasmi pa tudi v primerjavi glede na način reje (testna postaja-široka reja).

Andreja Žabjek, univ.dipl.inž.zoot.

KAZALO

<i>Andreja Žabjek, Marjeta Čandek-Potokar, Janez Jeretina, Tomaž Perpar</i> ZAKOL IN KLAVNA KAKOVOST GOVEDA – PREGLED PO LETIH	3
<i>Andreja Žabjek, Marjeta Čandek-Potokar, Janez Jeretina, Tomaž Perpar</i> ZAKOL IN KLAVNA KAKOVOST GOVEDA V LETU 2016	25
<i>Andreja Žabjek, Marjeta Čandek-Potokar, Tomaž Perpar</i> GOSPODARSKO KRIŽANJE Z MESNIMI PASMAMI V LETU 2016	41
<i>Andreja Žabjek, Martin Škrlep, Anja Horvat Aleksić, Blaž Šegula, Maja Prevolnik Povše, Andrej Mergeduš, Milan Repič, Marjan Janžekovič, Marjeta Čandek-Potokar</i> OCENJEVANJE KAKOVOSTI GOVEJEGA MESA V REJSKE NAMENE	53
<i>Peter Podgoršek, Andreja Žabjek, Marjeta Čandek-Potokar, Tomaž Perpar</i> KONTROLA PRIREJE MESA GOVED V SLOVENIJI Z ANALIZO KLAVNE KAKOVOSTI V LETU 2016	63

**ZAKOL IN KLAVNA KAKOVOST GOVEDA –
PREGLED PO LETIH**

Andreja Žabjek, Marjeta Čandek-Potokar,
Janez Jeretina, Tomaž Perpar

UVOD

V pregledu rezultatov ocenjevanja goved prikazujemo obseg zakola, klavno kakovost in prirast kot kazalnik intenzivnosti pitanja. Podatke o zakolu in klavni kakovosti smo pridobili od pooblaščne organizacije za ocenjevanje in razvrščanje trupov na liniji klanja (Bureau Veritas) in jih povezali s Centralno podatkovno zbirko Govedo Kmetijskega inštituta Slovenije (CPZ Govedo). Pasemska struktura in struktura zakola glede na kategorijo in leto zakola so prikazane od leta 2005 naprej oziroma za vse živali, ki so bile v tem času zabeležene v CPZ Govedo. Pogoj za določitev čiste pasme je bil, da je njen delež presegal 87,5%. Razvrščanje in ocenjevanje govejih trupov na liniji klanja se v Sloveniji izvaja po *Pravilniku o ocenjevanju in razvrščanju govejih trupov in polovic na klavni liniji* (UL RS, št. 103/2001; UL RS, št. 31/2004; UL RS, št. 120/2005; UL RS, št. 16/2008), ki razvršča goveje trupe v sedem kategorij ter ocenjuje konformacijo ali mesnatost (E-U-R-O-P) in zamaščenost (1-5) po sistemu EUROP (preglednice 1a, 1b in 1c). Od leta 2006 se razredi konformacije in zamaščenosti dodatno delijo v tri podrazrede, ki se označujejo tako, da je črki dodan še »+« ali »-« v primeru, da je konformacija oziroma zamaščenost trupa blizu višjemu oziroma nižjemu razredu (Priloga I Uredbe 1183/2006/ES, Priloga II Uredbe 1183/2006/ES). V letu 2008 je EU predpisala (Uredba 700/2007/ES) novo kategorijo starejših oziroma težjih telet starosti od 8 do 12 mesecev (kategorija Z), ki je del živali iz kategorij mladega pitanega goveda »preselila« v kategorijo starejših telet.

Preglednica 1: Kategorije goved (a), razredi konformacije (b), zamaščenosti (c)

Table 1: Beef cattle categories (a), classes of conformation (b), fatness (c)

a) Kategorije goved/Cattle category			
A	Trupi oziroma polovice nekastriranih mladih samcev, mlajših od 2 leti (biki) <i>Carcasses of uncastrated young male animals (bulls) of less than 2 years of age</i>		
B	Trupi oziroma polovice drugih nekastriranih samcev (biki) <i>Carcasses of other uncastrated male animals (bulls)</i>		
C	Trupi oziroma polovice kastriranih samcev (voli) <i>Carcasses of castrated male animals (steers)</i>		
D1	Trupi krav, ki so telile, starih do 30 mesecev <i>Carcasses of female animals (cows) that have calved of less than 30 months of age</i>		
D2	Trupi krav, ki so telile, starih od 30 mesecev in manj kot 5 let <i>Carcasses of female animals (cows) that have calved between 30 months and 5 years of age</i>		
D3	Trupi krav, ki so telile, starih več kot 5 let <i>Carcasses of female animals (cows) that have calved which are older than 5 years</i>		
E	Trupi telic <i>Carcasses of other female animals (heifers)</i>		
V	Govedo, staro 8 mesecev ali manj (teleta) <i>Carcasses of bovine animals aged 8 months or less (calves)</i>		
Z	Govedo, staro več kot 8 mesecev in največ 12 mesecev (starejša teleta) <i>Carcasses of bovine animals aged more than 8 months but not more than 12 months (older calves)</i>		
b) Razredi mesnatosti/Conformation classes		c) Razredi zamaščenosti/Fatness classes	
15	E+		1 1-
14	E	E	2 1 1 Slaba/Low
13	E-		3 1+
12	U+		4 2-
11	U	U	5 2 2 Zadovoljiva/Slight
10	U-		6 2+
9	R+		7 3-
8	R	R	8 3 3 Srednja/Average
7	R-		9 3+
6	O+		10 4-
5	O	O	11 4 4 Močna/High
4	O-		12 4+
3	P+		13 5-
2	P	P	14 5 5 Zelo močna/Very high
1	P-		15 5+

Preglednica 2: Število in delež zaklanih goved po pasmah, križancih z mesno pasmo, skupaj in letih

Table 2: Number, percentage of slaughtered animals according to breed, crossbreed, total and years

Leto Year	Pasma/Breed																Skupaj Total
	RJ		LS		ČB		MESNA		RJ×M		LS×M		ČB×M		DRUGE		
	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	
2005	14688	11,1	50487	38,0	16205	12,2	275	0,2	5752	4,4	4121	3,1	1324	1,0	39923	30,0	132775
2006	13056	9,7	46353	34,5	14973	11,1	294	0,2	5934	4,4	4454	3,3	1626	1,2	47773	35,5	134463
2007	10567	8,4	41176	32,8	14634	11,7	273	0,2	5165	4,1	4156	3,3	1744	1,4	47760	38,0	125475
2008	10094	7,9	39582	31,1	15858	12,5	283	0,2	5039	4,0	4164	3,3	1851	1,5	50242	39,5	127115
2009	8868	7,4	39855	33,2	15623	13,0	322	0,3	4146	3,5	3761	3,1	1710	1,4	55346	46,1	120014
2010	8538	7,2	38293	32,2	15050	12,7	372	0,3	3615	3,0	3684	3,1	1371	1,2	47517	39,9	118461
2011	8297	7,0	37743	31,7	15725	13,2	445	0,4	3127	2,6	3301	2,8	1310	1,1	49023	41,2	118971
2012	7440	6,7	35161	31,8	15232	13,8	501	0,5	2600	2,3	3018	2,7	1188	1,1	45527	41,1	110688
2013	7103	6,7	31651	29,7	16238	15,2	453	0,4	2326	2,2	2762	2,6	1185	1,1	44818	42,1	106536
2014	6260	6,0	29803	28,4	16289	15,5	454	0,4	2076	2,0	2567	2,4	1201	1,1	46377	44,1	105045
2015	5990	5,5	29632	27,2	16479	15,1	504	0,5	1858	1,7	2631	2,4	1125	1,0	50545	46,5	108782
2016	5595	4,9	30569	26,8	17161	15,0	552	0,5	1856	1,6	2646	2,3	1218	1,1	54505	47,8	114102

¹RJ–rjava/Brown, LS–lisasta/Simmental, ČB–črno-bela/Holstein, MESNA–mesne pasme/Meat breeds, RJ×M–križanci rjave in mesne/Crosses of Brown with meat breeds, LS×M–križanci lisaste in mesne/Crosses of Simmental with meat breeds, ČB×M–križanci črno-bele in mesne/Crosses of Holstein with meat breeds, DRUGE/Other.

Preglednica 3: Število in delež zaklanih goved po kategorijah in letih

Table 3: Number and percentage of slaughtered animals according to category and year

Leto Year	Kategorija/Category																	
	A		B		C		E		V		Z		D1		D2		D3	
	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%
2005	47790	36,2	20318	15,4	612	0,5	15559	11,8	21550	16,3	-	-	-	-	14310	10,8	11984	9,1
2006	54910	41,2	20664	15,5	671	0,5	15123	11,3	20496	15,4	-	-	22	1,5	9637	7,2	9892	7,4
2007	52223	45,2	17381	15,0	509	0,4	15057	13,0	19672	17,0	-	-	246	0,2	6793	5,9	3760	3,3
2008	51649	40,6	20366	16,0	644	0,5	13135	10,3	20667	16,3	915	0,7	234	0,2	6884	5,4	12619	9,9
2009	46418	38,7	20053	16,7	615	0,5	12758	10,6	18377	15,3	1858	1,5	432	0,4	6692	5,6	12806	10,7
2010	43950	37,1	21310	18,0	628	0,5	12433	10,5	18389	15,5	1912	1,6	634	0,5	6660	5,6	12544	10,6
2011	46871	39,4	17374	14,6	734	0,6	13378	11,2	17660	14,8	2011	1,7	697	0,6	7145	6,0	13101	11,0
2012	42099	38,0	15770	14,2	606	0,5	13107	11,8	15869	14,3	2150	1,9	720	0,7	7288	6,6	13079	11,8
2013	38206	35,9	19609	18,4	527	0,5	11485	10,8	14712	13,8	2137	2,0	675	0,6	7077	6,6	12108	11,4
2014	37495	35,7	21400	20,4	488	0,5	11917	11,3	14273	13,6	2185	2,1	611	0,6	6103	5,8	10573	10,1
2015	37136	34,1	23729	21,8	458	0,4	14299	13,1	12756	11,7	2090	1,9	688	0,6	6302	5,8	11324	10,4
2016	35456	31,1	27116	23,8	491	0,4	15917	13,9	13657	12,0	2224	1,9	772	0,7	6619	5,8	11850	10,4

¹A–biki (12–24 mesecev)/Young bulls (12–24 month), B–biki nad 24 mesecev/Bulls (>24 month), C–voli/Steers, E–telice/Heifers, V–teleta do 8 mesecev/Calves (<8 months), Z–teleta od 8 do 12 mesecev/Older calves (8–12 months), D1–krave do 30 mesecev/Cows (<30 months), D2–krave od 30 mesecev do 5 let/Cows (30 months to 5 years), D3–krave nad 5 let/Cows (>5 year).

Preglednica 4: Prirast in klavna kakovost mladih bikov (12-24 m) po letih

Table 4: Growth and carcass traits of young bulls (12-24 m) according to year

Leto Year	Število Number	Starost, d Age	¹ Telesna masa, kg ¹ Live weight	Masa trupa, kg Carcass weight	Neto prirast, g/d Net gain	² Prirast telesne mase, g/d ² Live daily gain	³ Konformacija, 1-15 ³ Conformation	⁴ Zamaščenost, 1-15 ⁴ Fatness
Povprečja/Means								
2005	35102	623	621	344	559	937	8,0	7,0
2006	43562	623	618	343	556	932	7,9	7,0
2007	48795	629	635	351	564	941	7,9	6,6
2008	46652	641	634	352	555	930	8,0	6,4
2009	41138	652	637	355	548	919	8,0	6,5
2010	38878	655	642	358	551	918	8,1	6,6
2011	41321	646	639	356	556	924	8,0	6,5
2012	36538	646	640	358	559	929	8,1	6,4
2013	32648	653	643	359	553	926	8,3	6,2
2014	32106	654	643	359	553	927	8,2	6,1
2015	31542	657	653	366	561	940	8,3	6,1
2016	29802	657	660	371	568	947	8,3	6,3

¹Ocenjena telesna masa (Žabjek in sod., 2017)/Estimated live weight (Žabjek et al., 2017)

²Ocenjen prirast telesne mase na podlagi ocenjene telesne mase (Žabjek in sod., 2017)/Estimated live daily gain based on estimated live weight (Žabjek et al., 2017)

³P = 1-3, O = 4-6, R = 7-9, U = 10-12, E = 13-15

⁴1 = 1-3, 2 = 4-6, 3 = 7-9, 4 = 10-12, 5 = 13-15

Preglednica 5: Prirast in klavna kakovost bikov (> 12 m) po letih

Table 5: Growth and carcass traits of bulls (> 12 m) according to year

Leto Year	Število Number	Starost, d Age	¹ Telesna masa, kg ¹ Live weight	Masa trupa, kg Carcass weight	Neto prirast, g/d Net gain	² Prirast telesne mase, g/d ² Live daily gain	³ Konformacija, 1–15 ³ Conformation	⁴ Zamaščenost, 1–15 ⁴ Fatness
Povprečja/Means								
2005	49770	682	632	350	527	883	7,9	6,9
2006	59379	677	628	348	527	884	7,8	6,9
2007	63689	681	642	358	536	896	7,9	6,6
2008	63689	694	642	358	526	881	8,0	6,3
2009	58091	704	642	357	518	868	8,0	6,4
2010	57159	712	649	362	519	865	8,0	6,5
2011	55961	694	644	359	528	878	7,9	6,4
2012	49757	695	641	360	530	877	8,0	6,3
2013	49301	711	653	365	522	873	8,3	6,1
2014	49808	717	649	362	516	866	8,1	6,0
2015	51138	725	658	368	519	871	8,2	5,9
2016	52350	733	669	375	524	874	8,3	6,1

¹Ocenjena telesna masa (Žabjek in sod., 2017)/Estimated live weight (Žabjek et al., 2017)

²Ocenjen prirast telesne mase na podlagi ocenjene telesne mase (Žabjek in sod., 2017)/Estimated live daily gain based on estimated live weight (Žabjek et al., 2017)

³P = 1–3, O = 4–6, R = 7–9, U = 10–12, E = 13–15

⁴1 = 1–3, 2 = 4–6, 3 = 7–9, 4 = 10–12, 5 = 13–15

Preglednica 6: Prirast in klavna kakovost telic (> 12 m) po letih

Table 6: Growth and carcass traits of heifers (> 12 m) accordnig to year

Leto Year	Število Number	Starost, d Age	¹ Telesna masa, kg ¹ Live weight	Masa trupa, kg Carcass weight	Neto prirast, g/d Net gain	² Prirast telesne mase, g/d ² Live daily gain	³ Konformacija, 1–15 ³ Conformation	⁴ Zamaščenost, 1–15 ⁴ Fatness
Povprečja/Means								
2005	10752	648	499	261	415	721	7,4	8,0
2006	10965	638	500	262	424	736	7,3	7,9
2007	13804	681	509	262	412	714	7,0	7,7
2008	11117	701	504	261	399	696	7,1	7,3
2009	10562	722	509	267	392	688	7,0	7,8
2010	10085	727	513	270	392	682	7,0	7,8
2011	10706	724	517	272	394	685	7,1	7,8
2012	9859	716	516	271	397	690	7,2	7,7
2013	8198	732	499	261	374	658	7,1	7,1
2014	8410	750	511	268	372	654	7,3	7,3
2015	10980	766	535	282	382	672	7,5	7,7
2016	12417	760	549	291	393	684	7,6	7,9

¹Ocenjena telesna masa (Žabjek in sod., 2017)/Estimated live weight (Žabjek et al., 2017)

²Ocenjen prirast telesne mase na podlagi ocenjene telesne mase (Žabjek in sod., 2017)/Estimated live daily gain based on estimated live weight (Žabjek et al., 2017)

³P = 1–3, O = 4–6, R = 7–9, U = 10–12, E = 13–15

⁴1 = 1–3, 2 = 4–6, 3 = 7–9, 4 = 10–12, 5 = 13–15

Preglednica 7: Prirast in klavna kakovost telet (< 8 m) po letih

Table 7: Growth and carcass traits of calves (< 8 m) according to year

Leto Year	Število Number	Starost, d Age	¹ Telesna masa, kg ¹ Live weight	Masa trupa, kg Carcass weight	Neto prirast, g/d Net gain	² Prirast telesne mase, g/d ² Live daily gain	³ Konformacija, 1–15 ³ Conformation	⁴ Zamaščenost, 1–15 ⁴ Fatness
Povprečja/Means								
2008	17317	134	171	90	718	979	6,4	4,2
2009	15183	136	174	92	715	999	6,1	4,1
2010	15139	140	179	95	712	985	6,3	4,3
2011	14192	144	179	94	695	954	6,3	4,2
2012	12336	149	183	96	680	949	6,4	4,4
2013	11418	153	184	96	666	951	6,5	4,2
2014	10800	159	186	97	644	939	6,4	4,1
2015	9350	163	189	98	635	945	6,1	4,0
2016	10043	167	197	103	645	951	6,2	4,1

¹Ocenjena telesna masa (Žabjek in sod., 2017)/Estimated live weight (Žabjek et al., 2017)

²Ocenen prirast telesne mase na podlagi ocenjene telesne mase (Žabjek in sod., 2017)/Estimated live daily gain based on estimated live weight (Žabjek et al., 2017)

³P = 1–3, O = 4–6, R = 7–9, U = 10–12, E = 13–15

⁴1 = 1–3, 2 = 4–6, 3 = 7–9, 4 = 10–12, 5 = 13–15

Preglednica 8: Klavna kakovost krav po letih

Table 8: Carcass traits of cows accordnig to year

Leto Year	Število Number	Starost, d Age	¹ Telesna masa, kg ¹ Live weight	Masa trupa, kg Carcass weight	² Konformacija, 1–15 ² Conformation	³ Zamaščenost, 1–15 ³ Fatness
Povprečja/Means						
2005	18648	2454	605	284	5,7	6,7
2006	15296	2462	599	281	5,3	6,7
2007	9292	1885	589	275	4,9	6,3
2008	17146	2480	601	280	5,2	5,9
2009	17016	2467	609	284	5,2	6,1
2010	16764	2450	609	286	5,3	6,3
2011	17764	2437	609	285	5,2	6
2012	17212	2417	602	282	5,2	5,8
2013	15609	2384	601	280	5,4	5,6
2014	13060	2365	601	280	5,3	5,4
2015	13931	2389	607	283	5,4	5,4
2016	14604	2381	613	288	5,4	5,5

¹Ocenjena telesna masa (Žabjek in sod., 2017)/Estimated live weight (Žabjek et al., 2017)

²P = 1–3, O = 4–6, R = 7–9, U = 10–12, E = 13–15

³1 = 1–3, 2 = 4–6, 3 = 7–9, 4 = 10–12, 5 = 13–15

Preglednica 9: Masa trupov mladih bikov (12-24 m) po pasmah in letih

Table 9: Carcass weight of young bulls (12-24 m) according to breed and year

Leto Year	Rjava Brown	Lisasta Simmental	Črno-bela Black-White	Cika Cika	Limuzin Limousin	Šarole Charolais	Križanci z lisasto (L.SX) Crosses with Simmental	Druge Other
Povprečja/Mean, kg								
2005	322	354	300	268	335	327	351	344
2006	324	350	302	271	355	366	350	344
2007	332	362	315	290	328	362	362	356
2008	331	363	314	268	393	356	365	355
2009	329	363	316	278	360	359	363	356
2010	330	367	310	279	342	361	363	362
2011	329	365	312	287	336	388	365	359
2012	326	366	313	275	354	367	367	362
2013	324	369	311	273	355	360	369	363
2014	322	367	311	272	356	374	369	364
2015	320	375	315	276	346	398	377	371
2016	329	378	323	263	381	396	380	376

Preglednica 10: Masa trupov bikov (> 12 m) po pasmah in letih

Table 10: Carcass weight of bulls (> 12 m) according to breed and year

Leto <i>Year</i>	Rjava <i>Brown</i>	Lisasta <i>Simmental</i>	Črno-bela <i>Black-White</i>	Cika <i>Cika</i>	Limuzin <i>Limousin</i>	Šarole <i>Charolais</i>	Križanci z lisasto (LSX) <i>Crosses with Simmental</i>	Druge <i>Other</i>
Povprečja/ <i>Means, kg</i>								
2005	310	371	294	384	359	356	334	350
2006	312	385	291	396	355	357	334	349
2007	324	396	301	384	365	365	341	359
2008	324	380	289	427	366	370	338	358
2009	321	401	293	413	366	366	334	359
2010	317	387	300	395	371	366	337	365
2011	320	399	297	384	367	367	334	361
2012	319	407	305	403	368	368	332	364
2013	319	410	297	417	374	373	334	369
2014	316	401	291	391	371	371	330	366
2015	321	419	298	400	377	378	332	373
2016	330	430	289	401	384	384	341	381

Preglednica 11: Masa trupov telic (> 12 m) po pasmah in letih
 Table 11: Carcass weight of heifers (> 12 m) according to breed and year

Leto <i>Year</i>	Rjava <i>Brown</i>	Lisasta <i>Simmental</i>	Črno-bela <i>Black-White</i>	Cika <i>Cika</i>	Limuzin <i>Limousin</i>	Šarole <i>Charolais</i>	Križanke z lisasto (LSX) <i>Crosses with Simmental</i>	Druge <i>Other</i>
Povprečja/Means, kg								
2005	243	268	241	192	299	263	262	260
2006	238	268	247	195	233	279	270	260
2007	253	273	261	203	292	330	272	264
2008	247	269	257	194	222	263	276	261
2009	248	272	257	208	240	226	273	265
2010	250	275	256	188	251	274	272	267
2011	251	276	255	196	321	287	281	270
2012	251	276	254	193	257	232	281	271
2013	252	270	227	182	260	284	267	259
2014	252	273	243	209	248	237	277	268
2015	258	287	261	214	269	305	287	283
2016	264	294	275	220	261	299	296	292

Preglednica 12: Masa trupov telet (< 8 m) po pasmah in letih
 Table 12: Carcass weight of calves (< 8 m) according to breed and year

Leto <i>Year</i>	Rjava <i>Brown</i>	Lisasta <i>Simmental</i>	Črno-bela <i>Black-White</i>	Cika <i>Cika</i>	Limuzin <i>Limousin</i>	Šarole <i>Charolais</i>	Križanci z lisasto (LSX) <i>Crosses with Simmental</i>	Druge <i>Other</i>
Povprečja/Means, kg								
2005	88	91	87	91	94	97	89	95
2006	87	93	89	90	125	110	90	97
2007	93	96	91	97	105	-	96	99
2008	89	97	90	103	88	141	95	98
2009	92	99	93	102	135	-	94	100
2010	93	99	93	100	116	80	99	101
2011	93	101	94	98	112	-	95	101
2012	95	102	96	97	124	114	99	103
2013	98	107	101	104	122	96	99	106
2014	88	91	87	91	94	97	89	95
2015	87	93	89	90	125	110	90	97
2016	93	96	91	97	105	-	96	99

Preglednica 13: Masa trupov krav po pasmah in letih

Table 13: Carcass weight of cows according to breed and year

Leto <i>Year</i>	Rjava <i>Brown</i>	Lisasta <i>Simmental</i>	Črno-bela <i>Black-White</i>	Cika <i>Cika</i>	Limuzin <i>Limousin</i>	Šarole <i>Charolais</i>	Križanke z lisasto (LSX) <i>Crosses with Simmental</i>	Druge <i>Other</i>
Povprečja/ <i>Means, kg</i>								
2005	269	347	258	326	294	298	265	285
2006	265	317	258	287	290	291	262	285
2007	262	358	222	332	284	284	259	276
2008	270	349	233	318	287	288	261	280
2009	269	365	235	331	293	295	263	283
2010	270	382	249	337	294	298	265	285
2011	269	344	234	360	296	298	262	285
2012	265	373	235	359	290	294	264	284
2013	263	394	228	308	290	295	261	282
2014	265	360	238	300	290	291	262	282
2015	269	353	229	325	294	297	266	286
2016	271	342	232	316	301	300	263	289

Preglednica 14: Prirasti telesne mase mladih bikov (12-24 m) po pasmah in letih

Table 14: Live daily gain of young bulls (12-24 m) according to breed and year

Leto Year	Rjava Brown	Lisasta Simmental	Črno-bela Black-White	Cika Cika	Limuzin Limousin	Šarole Charolais	Križanci z lisasto (L.SX) Crosses with Simmental	Druge Other
Povprečja/Means, g/d								
2005	863	947	879	776	795	916	952	945
2006	863	945	890	789	866	939	928	939
2007	871	950	886	792	824	945	941	952
2008	862	946	867	765	967	939	925	938
2009	850	939	873	791	879	900	928	919
2010	847	938	856	791	825	897	914	922
2011	846	946	858	777	840	964	921	928
2012	853	949	861	767	828	930	933	934
2013	843	950	854	759	842	894	935	930
2014	831	944	853	766	826	938	934	938
2015	833	959	859	743	828	1051	949	949
2016	848	964	878	747	840	993	946	956

Ocenjen prirast telesne mase na podlagi ocenjene telesne mase (Žabjek in sod., 2017)/Estimated live daily gain based on estimated live weight (Žabjek et al., 2017)

Preglednica 15: Prirasti telesne mase bikov (> 12 m) po pasmah in letih

Table 15: Live daily gain of bulls (> 12 m) according to breed and year

Leto Year	Rjava Brown	Lisasta Simmental	Črno-bela Black-White	Cika Cika	Limuzin Limousin	Šarole Charolais	Križanci z lisasto (L.SX) Crosses with Simmental	Druge Other
Povprečja/Means, g/d								
2005	804	890	835	690	671	835	917	897
2006	809	893	850	753	707	857	878	897
2007	819	904	848	726	714	865	907	909
2008	810	900	831	706	672	847	883	888
2009	796	893	832	730	731	784	885	864
2010	795	887	811	716	703	777	874	865
2011	802	903	821	705	688	817	879	881
2012	806	904	817	705	718	803	886	886
2013	798	900	811	705	700	783	892	875
2014	779	889	797	711	709	827	882	872
2015	775	896	796	669	704	827	890	879
2016	780	899	810	667	721	822	888	878

Ocenjen prirast telesne mase na podlagi ocenjene telesne mase (Žabjek in sod., 2017)/Estimated live daily gain based on estimated live weight (Žabjek et al., 2017)

Preglednica 16: Prirasti telesne mase telic (> 12 m) po pasmah in letih

Table 16: Live daily gain of heifers (> 12 m) according to breed and year

Ocenjen prirast telesne mase na podlagi ocenjene telesne mase (Žabjek in sod., 2017)/*Estimated live daily gain based on estimated live weight (Žabjek et al., 2017)*

Leto <i>Year</i>	Rjava <i>Brown</i>	Lisasta <i>Simmental</i>	Črno-bela <i>Black-White</i>	Cika <i>Cika</i>	Limuzin <i>Limousin</i>	Šarole <i>Charolais</i>	Križanke z lisasto (LSX) <i>Crosses with Simmental</i>	Druge <i>Other</i>
Povprečja/ <i>Means, kg</i>								
2005	637	721	647	564	715	640	740	740
2006	626	726	643	539	573	759	718	766
2007	603	708	625	526	712	657	718	739
2008	602	698	616	524	653	634	693	712
2009	598	691	608	542	586	592	683	702
2010	590	689	602	557	579	701	685	694
2011	589	698	616	489	646	625	673	695
2012	592	699	610	541	736	592	686	703
2013	581	673	563	521	731	622	665	670
2014	567	667	576	518	673	606	661	664
2015	588	687	607	516	665	617	669	677
2016	593	691	647	543	648	677	675	690

Preglednica 17: Prirasti telesne mase telet (< 8 m) po pasmah in letih
 Table 17: Live daily gain of calves (< 8 m) according to breed and year

Leto <i>Year</i>	Rjava <i>Brown</i>	Lisasta <i>Simmental</i>	Črno-bela <i>Black-White</i>	Cika <i>Cika</i>	Limuzin <i>Limousin</i>	Šarole <i>Charolais</i>	Križanci z lisasto (LSX) <i>Crosses with Simmental</i>	Druge <i>Other</i>
Povprečja/ <i>Means, g/d</i>								
2008	1040	1006	954	887	952	884	1040	1006
2009	1005	1035	969	903	949	996	1005	1035
2010	1011	1017	944	880	937	1109	1011	1017
2011	963	1000	919	896	940	951	963	1000
2012	960	989	921	859	947	1173	960	989
2013	974	994	920	857	938	993	974	994
2014	983	990	913	863	935	966	983	990
2015	981	995	929	825	969	1026	981	995
2016	983	996	938	828	900	958	983	996

Ocenjen prirast telesne mase na podlagi ocenjene telesne mase (Žabjek in sod., 2017)/*Estimated live daily gain based on estimated live weight (Žabjek et al., 2017)*

Preglednica 18: Prirast in klavna kakovost zaklanih goved MPG* po letih in kategorijah

Table 18: Growth and carcass traits of MPG* according to year and category

Leto Year	¹ Kategorija /Category	Število Number	Starost, d Age	Masa trupa, kg Carcass weight	Neto prirast, g/d Net gain	² Prirast telesne mase, g/d ² Live daily gain	³ Konformacija, 1-15 ³ Conformation	⁴ Zamaščenost, 1-15 ⁴ Fatness
povprečja ± standardni odkloni / means ± standard deviations								
2007	A	48795	629±90	351±65	564±102	954±182	7,9±2,2	6,6±1,8
	C	282	750±279	328,1±64	409±95	689±165	6,9±1,9	7,4±2,2
	E	13804	681±289	262±56	412±104	679±175	7,0±2,0	7,7±2,2
2008	A	46652	641±106	352±65	555±104	941±186	8,0±2,2	6,4±1,8
	C	396	837±309	325±63	405±87	682±151	7,0±2,0	7,1±2,3
	E	11117	701±315	261±58	399±103	657±175	7,1±2,0	7,3±2,3
2009	A	41138	652±77	355±63	548±100	930±179	8,0±2,1	6,5±1,8
	C	332	824±187	325±64	405±86	681±150	7,1±1,9	7,2±2,3
	E	10562	722±290	267±56	392±95	647±164	7,0±1,8	7,8±2,4
2010	A	38878	655±98	358±64	551±100	931±180	8,1±2,1	6,6±1,8
	C	381	822±193	326±64	408±87	684±150	7,0±1,8	7,3±2,2
	E	10085	727±280	270±58	392±95	643±163	7,0±1,8	7,8±2,4
2011	A	41321	646±77	356±63	556±100	937±180	8,0±2,1	6,5±1,6
	C	429	851±309	337±64	414±88	693±152	7,2±1,8	7,4±2,1
	E	10706	724±250	572±58	394±95	646±164	7,1±1,9	7,8±2,3
2012	A	36538	646±82	358±66	559±106	944±189	8,1±2,1	6,4±1,6
	C	321	822±198	329±64	412±87	690±150	7,3±2,0	7,2±2,3
	E	9859	716±230	271±59	397±95	652±163	7,2±1,9	7,7±2,2
2013	A	32648	653±78	359±69	553±105	935±189	8,3±2,1	6,2±1,6
	C	272	834±184	341±72	418±87	703±152	8,0±2,4	7,4±2,4
	E	8198	732±269	261±62	374±95	611±164	7,1±2,0	7,1±2,2
2014	A	32106	654±83	359±67	553±109	940±195	8,2±2,1	6,1±1,6
	C	278	843±199	332±74	403±82	680±144	7,7±2,4	7,1±2,1
	E	8410	750±228	268±60	372±90	616±157	7,3±1,9	7,3±2,2
2015	A	31542	657±73	366±68	561±110	958±198	8,3±2,2	6,1±1,7
	C	268	886±309	344±69	404±89	687±157	7,7±2,2	7,1±2,1
	E	10980	766±212	282±59	382±89	639±155	7,5±1,8	7,7±2,2
2016	A	29802	657±73	371±69	568±108	947±159	8,3±2,2	6,3±1,7
	C	264	842±193	333±73	407±91	686±159	7,8±2,3	6,8±2,0
	E	12417	760±171	291±59	393±86	384±139	7,6±1,8	7,9±2,2

¹A-mladi biki/Young bulls (12-24m); C-voli/Steers; E-telice/Heifers. ²Ocenjen prirast telesne mase/Estimated live daily gain; ³Konformacija/ Conformation: P = 1-3, O = 4-6, R = 7-9, U = 10-12, E = 13-15; ⁴Zamaščenost/ Fatness: 1 = 1-3, 2 = 4-6, 3 = 7-9, 4 = 10-12, 5 = 13-15; *Mlado pitano govedo/Young fattened cattle

**ZAKOL IN KLAVNA KAKOVOST GOVEDA
V LETU 2016**

Andreja Žabjek, Marjeta Čandek-Potokar,
Janez Jeretina, Tomaž Perpar

UVOD

V analizo so bila vključena vsa goveda, ki so bila zabeležena v CPZ Govedo do 02.02.2017. Pasemska struktura zaklanih goved v letu 2016 je prikazana v preglednici 1 in sliki 1. Pogoj za določitev čiste pasme je bil, da je njen delež presegal 87,5%. Zanimiv je tudi pregled pasemske strukture zakola mladih bikov, ki je zato posebej prikazan (slika 1b). Slika 2 prikazuje strukturo zaklanega goveda po kategorijah, kjer je ločeno predstavljena struktura vseh zaklanih živali (slika 2a) od strukture živali, katere so bile na liniji klanja tudi ocenjene (slika 2b).

Poleg rezultatov ocenjevanja klavne kakovosti goved prikazujemo tudi neto priraste klavne mase, ki so pomembni za presojo intenzivnosti pitanja. Zaradi lažje predstave smo izračunali tudi telesno maso (preglednica 2) na podlagi enačb, ki so jih razvili Žabjek in sod. (2017) za vse klavne kategorije in pasme goved, razen volov (tu gre za približne ocene dnevnih prirastov telesne mase, saj je v izračunu upoštevan povprečni faktor za klavno dobit 55%). Pri oceni prirasta telesne mase smo upoštevali povprečno rojstno maso teleta v kontroli prireje mesa za leto 2016 (preglednica 2, str. 66). V letošnjem letu gre tako za nov način izračuna na podlagi novih enačb. V preglednici 3 je prikaz po klavnicah, v preglednici 4 pa so prikazani rezultati glede na kategorijo klavnega goveda. V preglednicah 5 in 6 so prikazane porazdelitve klavnih trupov goveda različnih kategorij glede na ocene konformacije in zamaščenosti. Prirasti in klavna kakovost pri pitovnih kategorijah goved in posameznih pasmah so predstavljeni v preglednicah od 7 do 10. Cilj pričujočega prikaza je na enem mestu zbrati in predstaviti razpoložljive podatke o klavni kakovosti slovenskega goveda, ne pa analiza različnih dejavnikov, zato ne podajamo posebnih komentarjev k preglednicam in slikam.

Preglednica 1: Struktura zakola goved po kategorijah in pasmah, Slovenija 2016

Table 1: Structure of slaughter according to category and breed, Slovenia 2016

¹ Pasma ¹ Breed	Št. Živali Number		² Kategorija/Category																	
			A		B		C		E		V		Z		D1		D2		D3	
	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%
RJ	5595	4,9	1206	3,4	1474	5,4	49	10,0	500	3,1	544	4,0	58	2,6	41	5,3	580	8,8	1143	9,6
LS	30569	26,8	10589	29,9	7190	26,5	100	20,4	4475	28,1	1278	9,4	329	14,8	203	26,3	1992	30,1	4413	37,2
CB	16967	14,9	3210	9,1	2380	8,8	7	1,4	898	5,6	5856	42,9	364	16,4	165	21,4	1577	23,8	2510	21,2
CK	644	0,6	146	0,4	138	0,5	15	3,1	45	0,3	121	0,9	66	3,0	3	0,4	34	0,5	76	0,6
LIM	328	0,3	77	0,2	115	0,4	1	0,2	66	0,4	22	0,2	8	0,4	6	0,8	11	0,2	22	0,2
CHA	195	0,2	57	0,2	76	0,3	3	0,6	24	0,2	5	0,0	4	0,2	1	0,1	6	0,1	19	0,2
BBP	2	0,0	-	0,0	1	0,0	-	0,0	1	0,0	-	0,0	-	0,0	-	0,0	-	0,0	-	0,0
AAG	16	0,0	6	0,0	4	0,0	-	0,0	2	0,0	-	0,0	-	0,0	-	0,0	1	0,0	3	0,0
RAG	3	0,0	-	0,0	1	0,0	-	0,0	-	0,0	1	0,0	1	0,0	-	0,0	-	0,0	-	0,0
HLA	113	0,1	26	0,1	34	0,1	2	0,4	17	0,1	3	0,0	8	0,4	-	0,0	2	0,0	21	0,2
Druge	48267	42,3	16557	46,7	12928	47,7	257	52,3	7848	49,3	4989	36,5	1211	54,5	276	35,8	1804	27,3	2396	20,2
LSX	5705	5,0	1960	5,5	1300	4,8	9	1,8	693	4,4	186	1,4	37	1,7	44	5,7	450	6,8	1026	8,7
RJxM	1843	1,6	453	1,3	552	2,0	39	7,9	432	2,7	185	1,4	29	1,3	12	1,6	49	0,7	92	0,8
LSxM	2646	2,3	862	2,4	594	2,2	8	1,6	690	4,3	198	1,4	79	3,6	15	1,9	92	1,4	108	0,9
CBxM	1209	1,1	307	0,9	329	1,2	1	0,2	226	1,4	268	2,0	30	1,3	6	0,8	21	0,3	21	0,2
SKUPAJ	114102	100,0	35456	31,1	27116	23,8	491	0,4	15917	13,9	13656	12,0	2224	1,9	772	0,7	6619	5,8	11850	10,4

¹RJ–rjava/Brown, LS–lisasta/Simmental, ČB–črno-bela/Holstein, CK–cika/Local breed cika, LIM–limuzin/Limousin, CHA–šarole/Charolais, BBP–belgijsko beloplavo/Belgian blue, AAG–aberdeen angus/Aberdeen angus, GAG–nemški angus/German angus, HLA–višinsko škotsko govedo/Highland, DRUGE–ostale/Other, LSX–križanci z lisasto/Crosses with Simmental, RJxM–križanci rjave in mesne/Crosses of Brown with meat breeds, LSxM–križanci lisaste in mesne/Crosses of Simmental with meat breeds, ČBxM–križanci črno-bele in mesne/Crosses of Holstein with meat breeds.

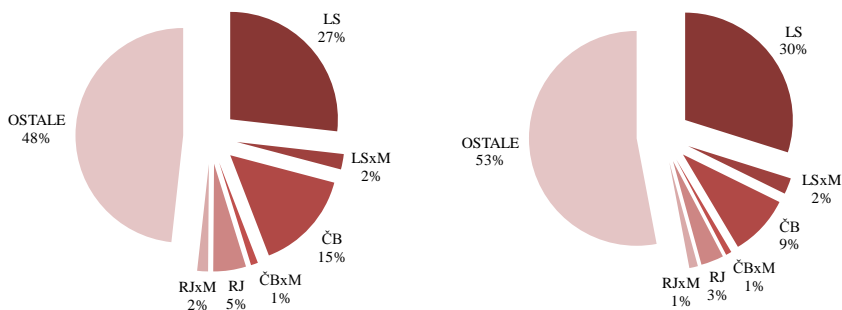
²A–biki do 24 mesecev/Young bulls (12–24 month), B–biki nad 24 mesecev/Bulls (> 24 month), C–voli/Steers, E–telice/Heifers, V–teleta do 8 mesecev/Calves (< 8 months), Z–teleta od 8 do 12 mesecev/Older calves (8–12 months), D1–krave do 30 mesecev/Cows (< 30 months), D2–krave od 30 mesecev do 5 let/Cows (30 months to 5 years), D3–krave nad 5 let/Cows (>5 year)

Preglednica 2: Ocenjena telesna masa* goved po kategorijah in pasmah, Slovenija 2016

Table 2: Estimated live weight* of cattle according to category and breed, Slovenia 2016

Kategorija Category	Rjava/Brown	Lisasta/Simmental	Črno-bela/Black-White	Cika/Cika	Limuzin/Limousin	Šarole/Charolais	Križanke z lisasto (LSX) Crosses with Simmental	Druge/Other	
Povprečja/Means									
A Biki/Bulls (12–24 m)	591	665	597	463	576	657	659	645	
B Biki/Bulls (>24 m)	639	692	636	570	682	755	683	676	
A+B Biki/Bulls (>12 m)	617	676	614	515	639	713	669	659	
E Telice/Heifers (12-24 m)	496	543	527	-	-	-	542	524	
V Teleta/Calves (<8 m)	188	198	195	200	-	-	183	198	
Z Teleta/Calves (8–12 m)	276	315	268	317	-	-	301	311	
V+Z Teleta/Calves (<12 m)	197	222	200	241	-	-	202	220	
D1 Krave/Cows (<30 m)	496	566	513	-	-	-	540	539	
D2 Krave/Cows (30m–51/y)	546	608	572	455	-	-	604	582	
D3 Krave/Cows (>5 l/y)	587	638	612	527	-	-	636	627	
D Krave/Cows	572	628	594	511	-	-	625	607	

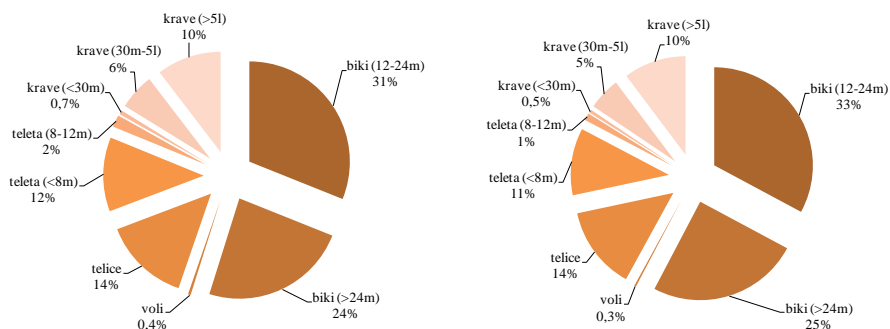
*ocenjena na podlagi enačb (Žabjek in sod., 2017)/Estimated from the equation (Žabjek et al., 2017)

RJ–rjava/Brown, LS–lisasta/Simmental, ČB–črno-bela/Holstein, MESNA–mesne pasme/Meat breeds, RJxM–križanci rjave in mesne/Crosses of Brown with meat breeds, LSxM–križanci lisaste in mesne/Crosses of Simmental with meat breeds, ČBxM–križanci črno-bele in mesne/Crosses of Holstein with meat breeds, ostale/Other

Slika 1: Pasemska struktura zaklanih goved: (a) vse kategorije skupaj, (b) biki (12–24 mesecev), Slovenija 2016

Figure 1: Structure of slaughter according to breed: a) all categories, b) bulls (12–24 months), Slovenia 2016

Slika 2: Struktura zaklanega goveda po kategorijah za celoten zakol (a) in ocenjeno govedo (b), Slovenija 2016

Figure 1: Structure of slaughter according to category: a) slaughtered animals, b) classified animals, Slovenia 2016

Preglednica 3: Zakol in ocene klavne kakovosti po klavnica, Slovenija 2016

Table 3: Slaughter and carcass quality data according to abattoir, Slovenia 2016

Klavnica <i>Abattoir</i>	Skupaj <i>Total</i>		¹ Mlado pitano govedo <i>Young cattle</i>		² Konformacija <i>Conformation,</i> 1–15		³ Zamaščenost <i>Fatness,</i> 1–15	
	N	%	N	%	⁴ Biki <i>Bulls</i>	⁵ Telice <i>Heifers</i>	⁴ Biki <i>Bulls</i>	⁵ Telice <i>Heifers</i>
Celjske mesnine	20895	22,1	10882	25,3	8,4	7,3	6,2	7,5
Meso Kamnik	14175	15,3	4229	15,2	8,0	7,1	5,7	6,9
Loške mesnine	13953	15,3	6853	10,4	7,9	8,5	6,1	8,7
Mesnine dežele kranjske	10181	12,5	5367	14,9	8,2	7,2	6,5	8,6
Košaki TMI	10024	9,6	6077	11,5	8,7	7,6	7	8,2
Postojnske mesnine	6098	7,5	2515	7,1	8,9	8	5,3	6,6
KZ Rače	5286	5,7	2285	5,0	7,9	7,5	6,5	7,5
KZ Metlika	4098	4,9	2095	5,4	8,5	7,3	6,1	7,6
KZ Sevnica	3608	4,5	1360	3,6	7,9	6,8	6,4	7,7
Hočevar agro trgovina	1900	2,4	570	1,7	8,1	7,2	6,9	7,6

¹Biki (12–24 mesecev), Voli (12–30 mesecev), Telice (12–30 mesecev), Krave (12–30 mesecev)/*Young bulls (12–24 months), Steers (12–30 months), Heifers (12–30 months), Cows (12–30 months)*

²Konformacija/ *Conformation*: P = 1–3, O = 4–6, R = 7–9, U = 10–12, E = 13–15

³Zamaščenost/ *Fatness*: 1 = 1–3, 2 = 4–6, 3 = 7–9, 4 = 10–12, 5 = 13–15

⁴Biki (12–24 mesecev)/*Young bulls (12–24 months)*

⁵Telice (12–30 mesecev)/*Heifers (12–30 months)*

Preglednica 4: Zakol in ocene klavne kakovosti po kategorijah, Slovenija 2016

Table 4: Slaughter and carcass quality data according to category, Slovenia 2016

Kategorija Category	Število Number	Starost, d Age	Masa trupa, kg Carcass weight	Neto prirast, g/d Net gain	¹ Prirast telesne mase, g/d ¹ Live daily gain	² Konformacija, 1–15 ² Conformation	³ Zamaščenost, 1–15 ³ Fatnes	
povprečja ($\pm$ standardni odkloni)/means ($\pm$ standard deviations)								
A	Biki/Bulls (12–24 m)	29803	656 (± 73)	371 (± 69)	568 (± 108)	947 (± 159)	8,3 ($\pm 2,2$)	6,3 ($\pm 1,7$)
B	Biki/Bulls (>24 m)	22547	835 (± 135)	382 (± 67)	465 (± 94)	777 (± 140)	8,2 ($\pm 2,2$)	5,9 ($\pm 1,6$)
A+B	Biki/Bulls (>12 m)	52350	733 (± 137)	375 (± 68)	524 (± 114)	874 (± 173)	8,3 ($\pm 2,2$)	6,1 ($\pm 1,7$)
C	Voli/Steers	264	842 (± 193)	333 (± 73)	407 (± 91)	686 (± 159)	7,8 ($\pm 2,3$)	6,8 ($\pm 2,0$)
E	Telice/Heifers (12–24 m)	6194	636 (± 91)	273 (± 60)	431 (± 83)	748 (± 133)	7,6 ($\pm 1,8$)	7,6 ($\pm 2,2$)
E	Telice/Heifers (>24 m)	6223	884 (± 140)	308 (± 51)	355 (± 70)	620 (± 113)	7,7 ($\pm 1,8$)	8,2 ($\pm 2,1$)
E	Telice/Heifers (Skupaj)	12417	760 (± 171)	291 (± 59)	393 (± 86)	684 (± 139)	7,6 ($\pm 1,8$)	7,9 ($\pm 2,2$)
V	Teleta/Calves (<8 m)	10043	167 (± 42)	103 (± 24)	645 (± 177)	951 (± 237)	6,2 ($\pm 2,0$)	4,1 ($\pm 1,1$)
Z	Teleta/Calves (8–12 m)	1075	305 (± 36)	159 (± 58)	521 (± 175)	858 (± 275)	6,6 ($\pm 2,5$)	4,5 ($\pm 1,7$)
V+Z	Teleta/Calves (< 12 m)	11119	180 (± 58)	108 (± 33)	633 (± 181)	942 (± 243)	6,2 ($\pm 2,1$)	4,1 ($\pm 1,2$)
D1	Krave/Cows (<30 m)	471	830 (± 66)	253 (± 56)	-	-	5,1 ($\pm 2,4$)	5,8 ($\pm 2,5$)
D2	Krave/Cows (30m–51/y)	4839	1397 (± 253)	279 (± 59)	-	-	5,3 ($\pm 2,6$)	5,6 ($\pm 2,5$)
D3	Krave/Cows (>5 1/y)	9294	2972 (± 928)	293 (± 58)	-	-	5,4 ($\pm 2,6$)	5,5 ($\pm 2,5$)
D	Krave/Cows (Skupaj)	14604	2381 (± 1091)	288 (± 59)	-	-	5,4 ($\pm 2,6$)	5,5 ($\pm 2,5$)

m–Mesec/Month; 1/y–Leto/Year; ¹Ocenjen prirast telesne mase/Estimated live daily weight gain; ²Konformacija/Conformation: P = 1–3, O = 4–6, R = 7–9, U = 10–12, E = 13–15; ³Zamaščenost/Fatness: 1 = 1–3, 2 = 4–6, 3 = 7–9, 4 = 10–12, 5 = 13–15

Preglednica 5: Porazdelitev (%) klavnih trupov glede na razred konformacije, Slovenija 2016

Table 5: Distribution (%) of carcasses according to conformation class, Slovenia 2016

Kategorija Category		N	Konformacija/Conformation, %														
			P-	P	P+	O-	O	O+	R-	R	R+	U-	U	U+	E-	E	E+
A	Mladi biki/Young bulls (12–24 m)	29803	0,1	0,7	0,7	3,0	6,5	6,6	16,1	22,6	13,8	12,6	11,0	3,7	2,0	0,6	0,0
B	Biki/Bulls (>24 m)	22547	0,1	0,5	0,8	2,7	6,7	7,8	16,9	21,6	14,7	12,0	10,0	3,1	1,6	0,5	0,0
C	Voli/Steers	264	0,4	0,4	0,8	0,0	8,3	11,7	24,2	25,4	7,2	5,3	7,2	0,4	0,8	4,5	0,0
E	Telice/Heifers	12417	0,1	0,9	0,8	1,2	7,0	8,6	21,9	31,3	14,0	6,3	4,6	1,0	0,2	0,2	0,0
V	Teleta/Calves (<8 m)	10043	0,4	2,4	3,3	4,7	22,9	13,9	17,2	15,0	5,6	2,8	2,1	0,4	0,1	0,1	0,0
Z	Teleta/Older calves (8–12 m)	1075	1,9	4,1	3,2	0,4	14,1	10,5	16,4	19,6	7,7	3,8	4,9	0,7	0,6	0,7	0,0
D1	Krave/Cows (<30 m)	471	7,2	13,4	8,1	0,2	16,8	10,8	15,3	11,9	3,0	1,3	0,8	0,0	0,0	0,2	0,0
D2	Krave/Cows (30 m–5 l/y)	4839	5,9	12,4	7,7	2,2	14,4	11,2	14,6	11,5	3,9	2,3	2,1	0,4	0,0	0,2	0,0
D3	Krave/Cows (>5 l/y)	9294	6,2	11,5	7,1	4,1	14,1	11,8	14,0	11,1	4,1	2,9	2,8	0,7	0,2	0,2	0,0

m–Mesec/Month; l/y –Leto/Year

Preglednica 6: Porazdelitev (%) klavnih trupov glede na razred zamaščenosti, Slovenija 2016

Table 6: Distribution (%) of carcasses according to fatness class, Slovenia 2016

Kategorija Category	N	Zamaščenost/Fatness, %														
		1-	1	1+	2-	2	2+	3-	3	3+	4-	4	4+	5-	5	5+
A Mladi biki/Young bulls (12–24 m)	29803	0,1	0,9	1,9	10,1	25,6	21,1	15,2	15,2	6,8	1,5	1,2	0,4	0,0	0,0	0,0
B Biki/Bulls (>24 m)	22547	0,0	0,9	2,3	11,1	30,5	20,6	13,4	11,6	4,1	0,9	0,7	0,2	0,0	0,0	0,0
C Voli/Steers	264	0,0	1,9	1,1	0,0	23,5	17,0	13,6	20,5	10,6	3,8	2,3	1,5	0,0	0,4	0,0
E Telice/Heifers	12417	0,1	0,8	1,2	1,7	10,2	10,3	13,1	20,4	18,3	9,6	7,2	3,5	0,7	0,4	0,1
V Teleta/Calves (<8 m)	10043	0,7	9,0	14,9	13,6	27,9	5,4	0,9	0,6	0,1	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Z Teleta/Older calves (8–12 m)	1075	1,3	9,9	13,2	1,0	27,0	9,4	3,4	5,3	2,0	0,2	0,1	0,0	0,0	0,0	0,0
D1 Krave/Cows (<30 m)	471	0,4	8,7	8,9	0,3	15,5	10,6	11,3	12,3	8,3	3,6	1,9	1,1	0,0	0,4	0,0
D2 Krave/Cows (30 m–5 l/y)	4839	0,6	10,4	10,8	2,9	17,2	8,9	9,5	11,6	6,6	3,0	2,2	1,0	0,3	0,2	0,1
D3 Krave/Cows (>5 l/y)	9294	0,5	11,3	11,4	5,7	16,6	7,9	8,9	11,7	6,8	3,1	1,9	1,1	0,3	0,2	0,1

m–Mesec/Month; l/y –Leto/Year

Preglednica 7: Prirast in klavna kakovost mladih bikov (12–24 mesecev) in bikov (>24 mesecev) po pasmah, Slovenija 2016

Table 7: Growth and carcass traits of young bulls (12–24 months) and bulls (> 24 months) according to breeds, Slovenia 2016

Kategorija / Category	Pasma Breed	Število Number	Starost, d Age	Masa trupa, kg Carcass weight	Neto prirast, g/d Net gain	¹ Prirast telesne mase, g/d ¹ Live daily gain	² Konformacija, 1–15 ² Conformation	³ Zamaščenost, 1–15 ³ Fatness
povprečja±standardni odkloni/means±standard deviations								
A-Biki/Bulls (12–24 m)	RJ	874	672±69	329±61	492±90	848±135	6,5±1,5	6,0±1,5
	LS	9428	659±70	378±63	578±100	964±150	8,7±1,7	6,3±1,7
	ČB	2749	655±77	323±67	495±96	878±143	5,0±1,5	6,2±2,0
	CK	84	606±1,5	263±72	433±95	747±135	7,1±1,5	5,3±1,5
	LIM	44	673±59	381±70	567±91	840±133	10,6±1,9	5,7±1,3
	CHA	46	637±67	396±81	627±128	993±190	10,0±1,8	5,7±1,3
	LSX	1759	665±65	380±61	575±96	946±144	8,2±1,7	6,4±1,7
	RJ×M	323	674±65	361±63	538±90	892±134	8,3±1,6	6,3±1,6
	LS×M	741	657±80	382±67	586±99	964±149	9,7±1,9	6,1±1,7
	ČB×M	236	665±70	373±64	564±97	929±145	8,1±1,7	6,2±1,6
B-Biki/Bulls (> 24 m)	RJ	976	856±122	350±61	415±82	715±125	6,6±1,5	6,0±1,5
	LS	5124	851±140	393±66	468±88	784±133	8,7±1,8	5,8±1,6
	ČB	1821	856±122	339±63	400±78	710±119	5,0±1,4	5,7±1,6
	CK	75	973±185	313±51	331±75	568±117	7,2±1,2	5,6±1,7
	LIM	51	1100±438	419±104	406±106	611±154	10,6±1,9	5,0±1,3
	CHA	53	1214±585	458±115	415±118	665±179	10,5±2,2	5,1±1,6
	LSX	933	834±88	391±65	474±89	783±132	8,2±1,8	6,0±1,6
	RJ×M	299	852±134	400±61	477±85	786±128	9,5±1,8	5,8±1,7
	LS×M	397	848±98	378±59	451±83	749±125	8,5±1,6	6,0±1,6
	ČB×M	232	837±91	385±60	464±80	768±119	8,0±1,7	5,9±1,6

RJ–rjava/Brown, LS–lisasta/Simmental, ČB–črno-bela/Holstein, CK–cika/Local breed cika, LIM–limuzin/Limousin, CHA–šarole/Charolais, LSX–križanci z lisasto/Crosses with Simmental, RJ×M–križanci rjave in mesne/Crosses of Brown with meat breeds, LS×M–križanci lisaste in mesne/Crosses of Simmental with meat breeds, ČB×M–križanci črno-bele in mesne/Crosses of Holstein with meat breeds.

¹ Ocenjen prirast telesne mase/Estimated daily live weight gain

² Konformacija/Conformation: P = 1–3, O = 4–6, R = 7–9, U = 10–12, E = 13–15

³ Zamaščenost/Fatness: 1 = 1–3, 2 = 4–6, 3 = 7–9, 4 = 10–12, 5 = 13–15

Preglednica 8: Prirast in klavna kakovost volov in telic po pasmah, Slovenija 2016

Table 8: Growth and carcass traits of steers and heifers according to breeds, Slovenia 2016

Kategorija / Category		Pasma Breed	Število Number	Starost, d Age	Masa trupa, kg Carcass weight	Neto prirast, g/d ¹ Net gain	¹ Prirast telesne mase, g/d ¹ Live daily gain	² Konformacija, 1–15 ² Conformation	³ Zamaščenost, 1–15 ³ Fatness
povprečja±standardni odkloni/means±standard deviations									
C-Voli/Steers	RJ	4	708±46	309±38	439±72	737±128	6,5±1,0	9,0±1,4	
	LS	59	739±101	330±52	452±81	763±143	7,5±1,3	6,9±1,9	
	ČB	5	732±57	253±46	345±46	568±85	4,4±1,1	5,6±1,9	
	LSX	5	790±92	323±61	412±89	695±159	7,8±1,9	6,2±1,1	
	RJxM	2	890±14	420±42	473±41	813±75	9,0±0,0	9,0±0,0	
	LSxM	5	744±113	337±64	454±80	767±145	8,2±1,1	8,2±2,7	
E-Telice/Heifers	RJ	263	741±124	256±58	348±65	625±105	6,0±1,4	7,7±2,2	
	LS	3269	723±118	291±56	407±77	712±125	7,7±1,4	7,7±2,1	
	ČB	645	729±134	267±61	369±71	668±117	4,7±1,6	7,4±2,5	
	CK	14	625±166	198±55	324±68	572±113	5,8±1,5	6,1±2,2	
	LIM	32	668±150	254±68	385±84	676±130	8,5±1,8	6,5±2,7	
	CHA	14	729±112	287±71	398±97	687±158	8,7±1,9	5,9±2,3	
	LSX	514	736±109	293±52	403±75	695±122	7,4±1,4	7,8±2,0	
	RJxM	260	725±113	279±47	390±65	675±107	7,8±1,2	8,0±2,0	
	LSxM	502	703±124	296±56	427±73	735±120	8,8±1,5	7,9±2,0	
ČBxM	139	720±122	285±58	401±76	691±123	7,6±1,5	7,9±2,1		

RJ–rjava/Brown, LS–lisasta/Simmental, ČB–črno-bela/Holstein, CK–cika/Local breed cika, LIM–limuzin/Limousin, CHA–šarole/Charolais, LSX–križanci z lisasto/Crosses with Simmental, RJxM–križanci rjave in mesne/Crosses of Brown with meat breeds, LSxM–križanci lisaste in mesne/Crosses of Simmental with meat breeds, ČBxM–križanci črno-bele in mesne/Crosses of Holstein with meat breeds.

¹Ocenjen prirast telesne mase/Estimated daily live weight gain

²Konformacija/Conformation: P = 1–3, O = 4–6, R = 7–9, U = 10–12, E = 13–15

³Zamaščenost/Fatness: 1 = 1–3, 2 = 4–6, 3 = 7–9, 4 = 10–12, 5 = 13–15

Preglednica 9: Prirast in klavna kakovost telet (< 8 mesecev) in starejših telet (8–12 mesecev) po pasmah, Slovenija 2016

Table 9: Growth and carcass traits of calves (< 8 months) and older calves (8–12 months) according to breeds, Slovenia 2016

Kategorija / Category	Pasma Breed	Število Number	Starost, d Age	Masa trupa, kg Carcass weight	Neto prirast, g/d Net gain	¹ Prirast telesne mase, g/d ¹ Live daily gain	² Konformacija, 1–15 ² Conformation	³ Zamaščenost, 1–15 ³ Fatness
povprečja±standardni odkloni/means±standard deviations								
V-Teleta/Calves (< 8 m)	RJ	332	151±39	97±21	674±168	990±226	6,1±1,5	4,1±1,0
	LS	883	156±40	104±25	700±187	1001±251	7,7±1,6	4,3±1,3
	ČB	4438	164±35	99±20	626±156	948±218	5,1±1,4	3,9±1,0
	CK	54	182±46	100±22	581±167	847±202	7,7±1,3	4,8±0,9
	LIM	6	172±35	121±36	704±130	1035±217	9,5±0,8	3,5±1,0
	LSX	132	157±41	95±26	630±171	884±240	6,9±1,7	4,2±1,2
	RJxM	87	137±40	102±27	785±212	1079±274	8,7±1,5	4,6±1,2
	LSxM	116	150±41	112±29	785±196	1112±263	9,4±1,8	4,5±1,2
	ČBxM	171	156±40	104±22	694±162	986±213	8,2±1,6	4,2±1,1
Z-Teleta/Older calves (8-12m)	RJ	25	312±30	140±42	450±128	763±200	5,2±1,8	4,0±1,5
	LS	179	313±35	166±60	530±174	872±278	6,8±1,7	4,7±1,7
	ČB	234	295±39	130±44	445±140	753±221	4,2±1,6	3,8±1,4
	CK	30	304±31	146±29	480±84	793±133	7,1±1,4	4,5±1,0
	LIM	3	293±38	145±23	493±45	803±72	7,0±1,0	4,3±1,2
	LSX	22	304±37	162±52	532±142	867±229	6,5±2,1	4,4±1,3
	RJxM	10	309±42	151±61	486±185	796±297	7,5±2,5	5,4±2,4
	LSxM	52	306±33	215±54	704±165	1141±262	9,5±1,9	5,7±1,8
	ČBxM	13	291±33	160±46	548±133	888±213	8,5±1,5	4,9±0,9

RJ-rjava/Brown, LS-lisasta/Simmental, ČB-črno-bela/Holstein, CK-cika/Local breed cika, LIM-limuzin/Limousin, CHA-šarole/Charolais, LSX-križanci z lisasto/Crosses with Simmental, RJxM-križanci rjave in mesne/Crosses of Brown with meat breeds, LSxM-križanci lisaste in mesne/Crosses of Simmental with meat breeds, ČBxM-križanci črno-bele in mesne/Crosses of Holstein with meat breeds.

¹Ocenjen prirast telesne mase/Estimated daily live weight gain

²Konformacija/Conformation: P = 1–3, O = 4–6, R = 7–9, U = 10–12, E = 13–15

³Zamaščenost/Fatness: 1 = 1–3, 2 = 4–6, 3 = 7–9, 4 = 10–12, 5 = 13–15

Preglednica 10: Prirast in klavna kakovost bikov (> 12 mesecev) po pasmah, Slovenija 2016

Table 10: Growth and carcass traits of bulls (> 12 months) according to breeds, Slovenia 2016

Kategorija / Category	Pasma Breed	Število Number	Starost, d Age	Masa trupa, kg Carcass weight	Neto prirast, g/d Net gain	¹ Prirast telesne mase, g/d ¹ Live daily gain	² Konformacija, 1–15 ² Conformation	³ Zamaščenost, 1–15 ³ Fatness
povprečja±standardni odkloni/means±standard deviations								
Biki/Bulls (> 12 m)	RJ	2007	767±130	341±61	453±92	780±143	6,6±1,5	6,0±1,5
	LS	15635	728±130	384±64	538±107	898±165	8,7±1,7	6,1±1,7
	ČB	4878	737±133	330±65	457±99	810±154	5,1±1,4	6,0±1,8
	CK	168	781±225	290±67	386±98	663±150	7,2±1,4	5,5±1,6
	LIM	101	892±377	401±92	484±128	721±185	10,6±1,9	5,3±1,3
	CHA	101	945±510	431±103	515±161	819±244	10,3±2,0	5,5±1,6
	LSX	2895	725±105	384±63	539±104	888±158	8,2±1,8	6,2±1,7
	RJ×M	686	757±114	371±61	498±96	825±145	8,4±1,6	6,2±1,6
	LS×M	1215	728±132	390±65	546±106	898±162	9,6±1,8	6,0±1,7
	ČB×M	508	750±112	380±62	515±101	849±154	8,1±1,7	6,1±1,6

RJ–rjava/Brown, LS–lisasta/Simmental, ČB–črno-bela/Holstein, CK–cika/Local breed cika, LIM–limuzin/Limousin, CHA–šarole/Charolais, LSX–križanci z lisasto/Crosses with Simmental, RJ×M–križanci rjave in mesne/Crosses of Brown with meat breeds, LS×M–križanci lisaste in mesne/Crosses of Simmental with meat breeds, ČB×M–križanci črno-bele in mesne/Crosses of Holstein with meat breeds.

¹Ocenjen prirast telesne mase/Estimated daily live weight gain

²Konformacija/Conformation: P = 1–3, O = 4–6, R = 7–9, U = 10–12, E = 13–15

³Zamaščenost/Fatness: 1 = 1–3, 2 = 4–6, 3 = 7–9, 4 = 10–12, 5 = 13–15

LITERATURA

Centralna podatkovna zbirka Govedo, Ljubljana, Kmetijski inštitut Slovenije

https://www.govedo.si/pls/gss/!portal_pkg.startup (02.02.2017)

Pravilniku o ocenjevanju in razvrščanju govejih trupov in polovic na klavni liniji, Ur. L. RS, št. 103/2001.

Pravilniku o ocenjevanju in razvrščanju govejih trupov in polovic na klavni liniji, Ur. L. RS, št. 31/2004.

Pravilniku o ocenjevanju in razvrščanju govejih trupov in polovic na klavni liniji, Ur. L. RS, št. 120/2005.

Pravilniku o ocenjevanju in razvrščanju govejih trupov in polovic na klavni liniji, Ur. L. RS, št. 16/2008.

Uredba sveta (ES) 1183/2006 z dne 24. julija 2006 o določitvi lestvice Skupnosti za razvrščanje trupov odraslega goveda. 2006. Ur. L. EU, L 214/1.

Uredba sveta (ES) 700/2007 z dne 11. junija 2007 o trženju mesa, pridobljenega iz goveda, starega največ dvanajst mesecev. 2007. Ur. L. EU, L 299/1.

Žabjek A., Perpar T., Verbič J. 2017. Napoved telesne mase in klavnosti goved na podlagi mase klavnih trupov. Kmetijski inštitut Slovenije, Prikazi in informacije 291, Ljubljana, 30 str.

**GOSPODARSKO KRIŽANJE Z MESNIMI PASMAMI
V LETU 2016**

Andreja Žabjek, Marjeta Čandek-Potokar, Tomaž Perpar

METODOLOŠKI UVOD

Analizirali smo podatke križanj z različnimi mesnimi pasmami ter jih prikazali v primerjavi s čistimi mesnimi pasmami ali primerjalno na mlečne in kombinirane pasme, ki se uporabljajo v Sloveniji. Pogoj za določitev čiste pasme je bil, da je njen delež presegal 87,5%. Analiza zajema podatke za bike in telice zaklane v slovenskih klavnicah v letu 2016. V raziskavi smo se omejili na tri najbolj zastopane pasme v Sloveniji, to je črno-belo (ČB), lisasto (LS) in rjavo (RJ) ter na gospodarska križanja z mesnimi pasmami limuzin (LIM), šarole (CHA) in belgijsko belo-plavo (BBP). Prikazani so osnovni statistični parametri za starost ob zakolu in neto dnevni prirast klavne mase ter lastnosti klavnih trupov (masa trupa, konformacija in zamaščenost). Na podlagi enačb, ki so jih razvili Žabjek in sod. (2017), smo ocenili tudi telesno maso živali pred zakolom in ocenili prirast telesne mase, kjer smo upoštevali povprečno rojstno maso teleta za leto 2016 (preglednica 2, str. 66). Rezultati so prikazani posebej za bike (12–24 mesecev) in telice (12–30 mesecev starosti). Ocene za mesnatost in zamaščenost so prikazane na lestvici 1-15, upoštevajoč podrazrede osnovne klasifikacije (UL RS, št. 120/2005). Pričujoč prikaz ni namenjen statističnemu vrednotenju pasemskih razlik oziroma razlik med križanji, zato ne podajamo posebnih komentarjev k preglednicam in slikam. V prvem delu gre za prikaz rezultatov za čiste pasme v primerjavi z njihovimi mesnimi križanci; za črno-belo pasmo je prikaz v preglednici 1, za lisasto v preglednici 2 in rjavo v preglednici 3. Razlike med čistimi pasmami in njihovimi križanji so grafično prikazane tudi na sliki 1. Drugi del prikazuje primerjavo čiste limuzin (preglednica 4) in šarole (preglednica 5) pasme z njihovimi križanci s črno-belo, lisasto ali rjavo pasmo. Razlike med njimi so grafično prikazane tudi na sliki 2.

Preglednica 1: Rastne in klavne lastnosti mladih bikov in telic črno-bele pasme v primerjavi s križanci mesnih pasem, Slovenija 2016

Table 1: Growth and carcass traits of young bulls and heifers of Holstein breed in comparison to its crosses with meat breeds, Slovenia 2016

	Biki (12–24 mesecev) Young bulls (12–24 months)				Telice (12–30 mesecev) Heifers (12–30 months)			
	povprečja ($\pm$ standardni odkloni) means ($\pm$ standard deviations)							
ČB	$\times$ ČB	$\times$ BBP	$\times$ CHA	$\times$ LIM	$\times$ ČB	$\times$ BBP	$\times$ CHA	$\times$ LIM
Število Number	2713	89	27	117	639	45	16	75
Starost, dni Age d	655 (± 77)	658 (± 77)	658 (± 68)	672 (± 65)	729 (± 133)	714 (± 113)	733 (± 151)	720 (± 121)
Telesna masa Live weight kg	615 (± 100)	678 (± 99)	687 (± 85)	637 (± 89)	525 (± 101)	546 (± 85)	545 (± 108)	525 (± 100)
Masa trupa Carcass weight kg	323 (± 67)	388 (± 66)	393 (± 57)	358 (± 60)	267 (± 61)	292 (± 52)	291 (± 66)	279 (± 61)
Neto prirast Net gain g/d	495 (± 95)	593 (± 99)	601 (± 89)	536 (± 87)	370 (± 71)	413 (± 65)	406 (± 88)	391 (± 76)
¹ Prirast telesne mase ¹ Live daily gain g/d	878 (± 142)	974 (± 150)	985 (± 134)	886 (± 130)	668 (± 117)	711 (± 106)	700 (± 143)	677 (± 123)
² Konformacija ² Conformation 1-15	5,0 ($\pm 1,5$)	9,0 ($\pm 2,0$)	8,3 ($\pm 1,1$)	7,5 ($\pm 1,2$)	4,7 ($\pm 1,6$)	8,1 ($\pm 1,5$)	7,2 ($\pm 1,8$)	7,3 ($\pm 1,4$)
³ Zamaščenost ³ Fatness 1-15	6,2 ($\pm 2,0$)	5,8 ($\pm 1,4$)	6,8 ($\pm 1,8$)	6,5 ($\pm 1,6$)	7,4 ($\pm 2,5$)	7,2 ($\pm 2,0$)	7,6 ($\pm 1,8$)	8,4 ($\pm 2,2$)

ČB–črno-bela/Holstein, BBP–belgijsko belo-plavo/Belgian blue, CHA–šarole/Charolais, LIM–limuzin/Limousin

¹Ocenjen prirast telesne mase/Estimated daily live weight gain

²Konformacija/Conformation: P = 1–3, O = 4–6, R = 7–9, U = 10–12, E = 13–15

³Zamaščenost/Fatness: 1 = 1–3, 2 = 4–6, 3 = 7–9, 4 = 10–12, 5 = 13–15

Preglednica 2: Rastne in klavne lastnosti mladih bikov in telic lisaste pasme v primerjavi s križanci mesnih pasem, Slovenija 2016

Table 2: Growth and carcass traits of young bulls and heifers of Simmental breed in comparison to its crosses with meat breeds, Slovenia 2016

	Biki (12–24 mesecev) Young bulls (12–24 months)				Telice (12–30 mesecev) Heifers (12–30 months)			
	povprečja ($\pm$ standardni odkloni) means ($\pm$ standard deviations)							
LS	$\times$ LS	$\times$ BBP	$\times$ CHA	$\times$ LIM	$\times$ LS	$\times$ BBP	$\times$ CHA	$\times$ LIM
Število <i>Number</i>	9428	139	101	481	3269	94	70	330
Starost, dni <i>Age</i> d	659 (± 70)	653 (± 80)	649 (± 76)	660 (± 81)	723 (± 118)	669 (± 117)	721 (± 112)	710 (± 128)
Telesna masa <i>Live weight</i> kg	674 (± 93)	699 (± 99)	687 (± 109)	661 (± 95)	551 (± 92)	576 (± 97)	580 (± 91)	540 (± 89)
Masa trupa <i>Carcass weight</i> kg	378 (± 63)	401 (± 67)	393 (± 74)	376 (± 64)	291 (± 56)	312 (± 5)	313 (± 55)	289 (± 54)
Neto prirast <i>Net gain</i> g/d	578 (± 100)	618 (± 96)	611 (± 122)	573 (± 90)	407 (± 77)	472 (± 72)	438 (± 67)	412 (± 70)
¹ Prirast telesne mase ¹ <i>Live daily gain</i> g/d	964 (± 150)	1012 (± 145)	1002 (± 183)	945 (± 135)	712 (± 125)	807 (± 117)	751 (± 109)	710 (± 115)
² Konformacija ² <i>Conformation</i> 1-15	8,7 ($\pm 1,7$)	11,0 ($\pm 1,9$)	9,8 ($\pm 2,0$)	9,3 ($\pm 1,7$)	7,7 ($\pm 1,4$)	9,7 ($\pm 1,6$)	8,8 ($\pm 1,3$)	8,5 ($\pm 1,4$)
³ Zamaščenost ³ <i>Fatness</i> 1-15	6,3 ($\pm 1,7$)	5,4 ($\pm 1,4$)	6,1 ($\pm 1,6$)	6,3 ($\pm 1,7$)	7,7 ($\pm 2,1$)	7,0 ($\pm 1,9$)	7,6 ($\pm 2,0$)	8,2 ($\pm 2,0$)

LS–lisasta/Simmental, BBP–belgijsko belo-plavo/Belgian blue, CHA–šarole/Charolais,

LIM–limuzin/Limousin,

¹Ocenjen prirast telesne mase/Estimated daily live weight gain

²Konformacija/Conformation: P = 1–3, O = 4–6, R = 7–9, U = 10–12, E = 13–15

³Zamaščenost/Fatness: 1 = 1–3, 2 = 4–6, 3 = 7–9, 4 = 10–12, 5 = 13–15

Preglednica 3: Rastne in klavne lastnosti mladih bikov in telic rjave pasme v primerjavi s križanci mesnih pasem, Slovenija 2016

Table 3: Growth and carcass traits of young bulls and heifers of Brown breed in comparison to its crosses with meat breeds, Slovenia 2016

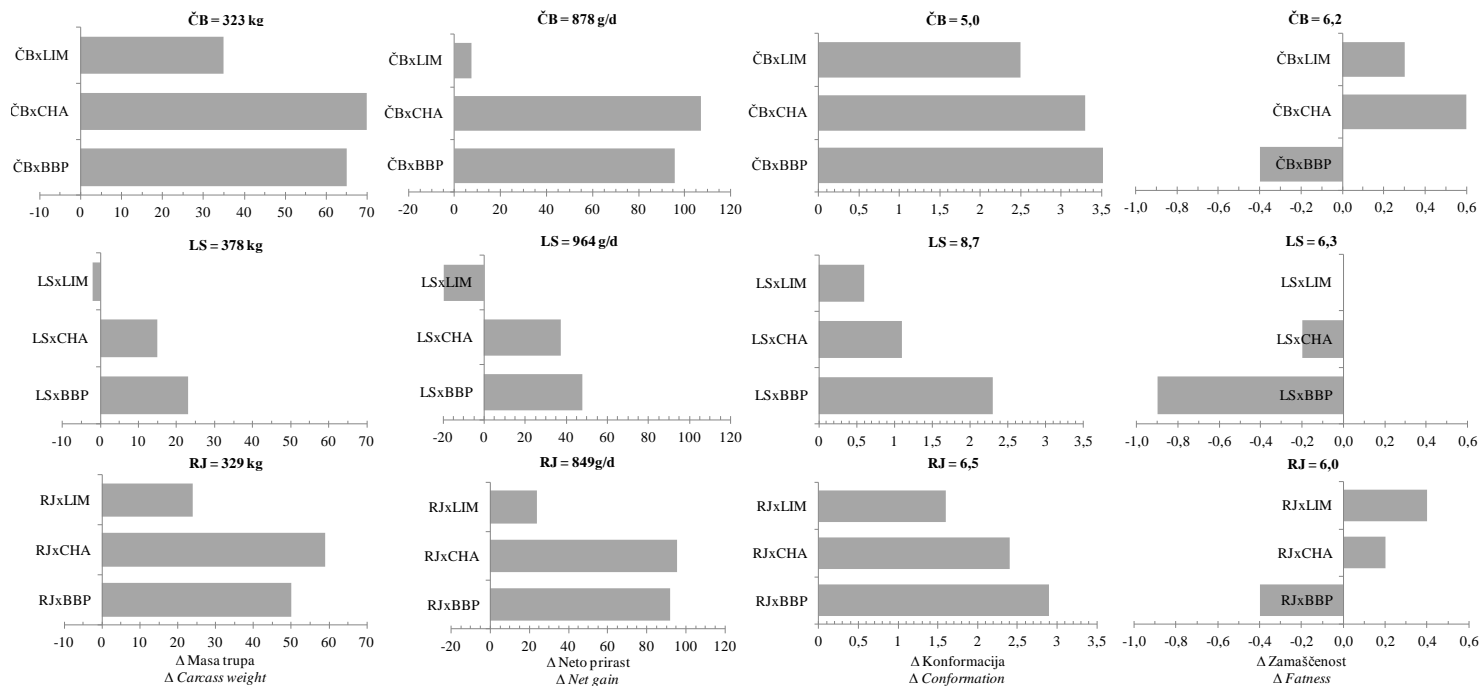
	Biki (12–24 mesecev) Young bulls (12–24 months)				Telice (12–30 mesecev) Heifers (12–30 months)			
	povprečja ($\pm$ standardni odkloni) means ($\pm$ standard deviations)							
RJ	$\times$ RJ	$\times$ BBP	$\times$ CHA	$\times$ LIM	$\times$ RJ	$\times$ BBP	$\times$ CHA	$\times$ LIM
Število Number	874	42	36	237	263	34	18	201
Starost, dni Age d	672 (± 69)	667 (± 60)	676 (± 63)	676 (± 66)	741 (± 124)	709 (± 101)	781 (± 95)	725 (± 116)
Telesna masa Live weight kg	609 (± 91)	667 (± 60)	680 (± 107)	629 (± 90)	502 (± 96)	553 (± 95)	561 (± 63)	518 (± 74)
Masa trupa Carcass weight kg	329 (± 61)	379 (± 58)	388 (± 73)	353 (± 61)	256 (± 58)	297 (± 58)	300 (± 39)	274 (± 45)
Neto prirast Net gain g/d	492 (± 90)	571 (± 88)	574 (± 96)	525 (± 88)	348 (± 65)	422 (± 71)	390 (± 70)	384 (± 63)
¹ Prirast telesne mase ¹ Live daily gain g/d	849 (± 135)	941 (± 130)	944 (± 140)	872 (± 131)	625 (± 105)	726 (± 115)	673 (± 114)	665 (± 103)
² Konformacija ² Conformation 1-15	6,5 ($\pm 1,5$)	9,4 ($\pm 1,6$)	8,9 ($\pm 1,9$)	8,1 ($\pm 1,5$)	6,0 ($\pm 1,4$)	9,1 ($\pm 1,5$)	7,8 ($\pm 1,1$)	7,6 ($\pm 1,1$)
³ Zamaščenost ³ Fatness 1-15	6,0 ($\pm 1,5$)	5,6 ($\pm 1,3$)	6,2 ($\pm 1,5$)	6,4 ($\pm 1,6$)	7,7 ($\pm 2,2$)	7,3 ($\pm 2,1$)	7,7 ($\pm 2,1$)	8,2 ($\pm 2,0$)

RJ–rjava/Brown, BBP–belgijsko belo-plavo/Belgian blue, CHA–šarole/Charolais, LIM–limuzin/Limousin,

¹Ocenjen prirast telesne mase/Estimated daily live weight gain

²Konformacija/Conformation: P = 1–3, O = 4–6, R = 7–9, U = 10–12, E = 13–15

³Zamaščenost/Fatness: 1 = 1–3, 2 = 4–6, 3 = 7–9, 4 = 10–12, 5 = 13–15

ČB–črno-bela/*Holstein*, LS–lisasta/*Simmental*, RJ–rjava/*Brown*, BBP–belgijsko belo-plavo/*Belgian blue*, CHA–šarole/*Charolais*, LIM–limuzin/*Limousin*

Slika 1: Razlike (Δ) v ravnih in klavnih lastnostih mladih bikov: primerjava posamezne mlečne/kombinirane pasme z njenim gospodarskim križanjem, Slovenija 2016

Figure 1: Difference (Δ) in growth rate and carcass traits of young bulls: comparison of dairy or double-purpose breed to its meat crosses, Slovenia 2016

Preglednica 4: Rastne in klavne lastnosti mladih bikov in telic limuzin pasme v primerjavi s križanci s črno-belo, lisasto ali rjavo pasmo, Slovenija 2016

Table 4: Growth and carcass traits of young bulls and heifers of Limousin breed in comparison to crosses with Holstein, Simmental or Brown breed, Slovenia 2016

	Biki (12–24 mesecev) Young bulls (12–24 months)				Telice (12–30 mesecev) Heifers (12–30 months)			
	povprečja ($\pm$ standardni odkloni) means ($\pm$ standard deviations)							
LIM	$\times$ LIM	$\times$ ČB	$\times$ LS	$\times$ RJ	$\times$ LIM	$\times$ ČB	$\times$ LS	$\times$ RJ
Število Number	44	117	481	237	32	75	330	201
Starost, dni Age d	673 (± 59)	672 (± 65)	660 (± 81)	676 (± 66)	668 (± 150)	720 (± 121)	710 (± 128)	725 (± 116)
Telesna masa Live weight kg	608 (± 104)	637 (± 89)	661 (± 95)	629 (± 90)	486 (± 113)	525 (± 100)	540 (± 89)	518 (± 74)
Masa trupa Carcass weight kg	381 (± 70)	358 (± 60)	376 (± 64)	353 (± 61)	254 (± 68)	279 (± 61)	289 (± 54)	274 (± 45)
Neto prirast Net gain g/d	567 (± 91)	536 (± 87)	573 (± 90)	525 (± 88)	385 (± 84)	391 (± 76)	412 (± 70)	384 (± 63)
¹ Prirast telesne mase ¹ Live daily gain g/d	840 (± 133)	886 (± 130)	945 (± 135)	872 (± 131)	676 (± 130)	677 (± 123)	710 (± 115)	665 (± 103)
² Konformacija ² Conformation 1-15	10,6 ($\pm 1,9$)	7,5 ($\pm 1,2$)	9,3 ($\pm 1,7$)	8,1 ($\pm 1,5$)	8,5 ($\pm 1,8$)	7,3 ($\pm 1,4$)	8,5 ($\pm 1,4$)	7,6 ($\pm 1,1$)
³ Zamaščенost ³ Fatness 1-15	5,7 ($\pm 1,3$)	6,5 ($\pm 1,6$)	6,3 ($\pm 1,7$)	6,4 ($\pm 1,6$)	6,5 ($\pm 2,7$)	8,4 ($\pm 2,2$)	8,2 ($\pm 2,0$)	8,2 ($\pm 2,0$)

LIM–limuzin/Limousin, ČB–črno-bela/Holstein, LS–lisasta/Simmental, RJ–rjava/Brown

¹Ocenjen prirast telesne mase/Estimated daily live weight gain

²Konformacija/Conformation: P = 1–3, O = 4–6, R = 7–9, U = 10–12, E = 13–15

³Zamaščенost/Fatness: 1 = 1–3, 2 = 4–6, 3 = 7–9, 4 = 10–12, 5 = 13–15

Preglednica 5: Rastne in klavne lastnosti mladih bikov in telic šarole pasme v primerjavi s križanci s črno-belo, lisasto ali rjavo pasmo, Slovenija 2016

Table 5: Growth and carcass traits of young bulls and heifers of Charolais breed in comparison to crosses with Holstein, Simmental or Brown breed, Slovenia 2016

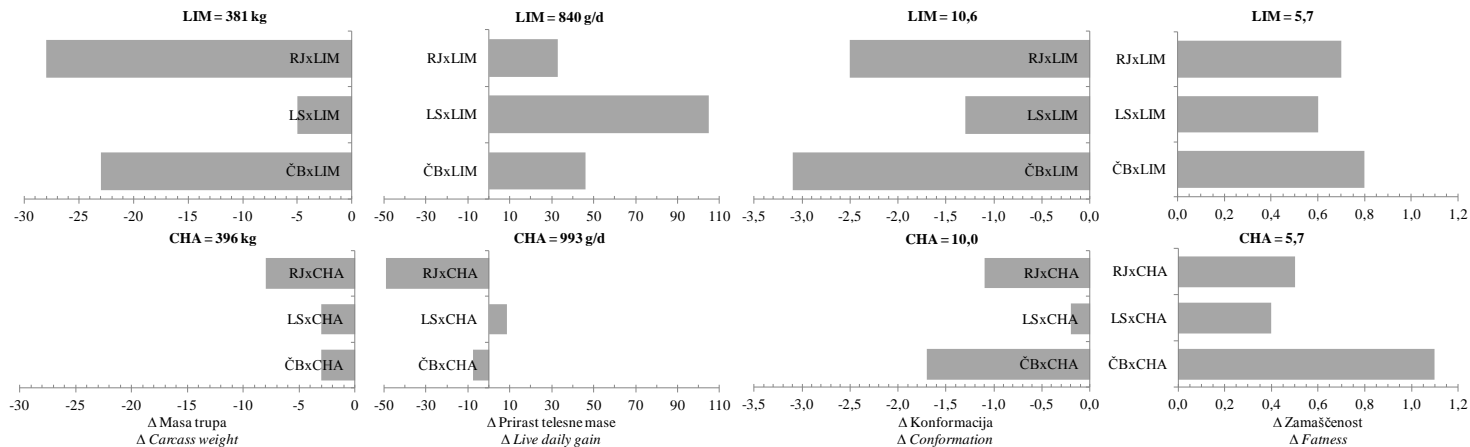
	Biki (12–24 mesecev) Young bulls (12–24 months)				Telice (12–30 mesecev) Heifers (12–30 months)			
	povprečja ($\pm$ standardni odkloni) means ($\pm$ standard deviations)							
CHA	$\times$ CHA	$\times$ ČB	$\times$ LS	$\times$ RJ	$\times$ CHA	$\times$ ČB	$\times$ LS	$\times$ RJ
Število Number	46	27	101	36	14	16	70	18
Starost, dni Age d	637 (± 67)	658 (± 68)	649 (± 76)	676 (± 63)	729 (± 112)	733 (± 151)	721 (± 112)	781 (± 95)
Telesna masa Live weight kg	670 (± 120)	687 (± 85)	687 (± 109)	680 (± 107)	537 (± 115)	545 (± 108)	580 (± 91)	561 (± 63)
Masa trupa Carcass weight kg	396 (± 81)	393 (± 57)	393 (± 74)	388 (± 73)	287 (± 71)	291 (± 66)	313 (± 55)	300 (± 39)
Neto prirast Net gain g/d	627 (± 128)	601 (± 89)	611 (± 122)	574 (± 96)	398 (± 97)	406 (± 88)	438 (± 67)	390 (± 70)
¹ Prirast telesne mase ¹ Live daily gain g/d	993 (± 190)	985 (± 134)	1002 (± 183)	944 (± 140)	687 (± 158)	700 (± 143)	751 (± 109)	673 (± 114)
² Konformacija ² Conformation 1-15	10,0 ($\pm 1,8$)	8,3 ($\pm 1,1$)	9,8 ($\pm 2,0$)	8,9 ($\pm 1,9$)	8,7 ($\pm 1,9$)	7,2 ($\pm 1,8$)	8,8 ($\pm 1,3$)	7,8 ($\pm 1,1$)
³ Zamaščenost ³ Fatness 1-15	5,7 ($\pm 1,3$)	6,8 ($\pm 1,8$)	6,1 ($\pm 1,6$)	6,2 ($\pm 1,5$)	5,9 ($\pm 2,3$)	7,6 ($\pm 1,8$)	7,6 ($\pm 2,0$)	7,7 ($\pm 2,1$)

CHA–šarole/Charolais, ČB–črno-bela/Holstein, LS–lisasta/Simmental, RJ–rjava/Brown

¹Ocenjen prirast telesne mase/Estimated daily live weight gain

²Konformacija/Conformation: P = 1–3, O = 4–6, R = 7–9, U = 10–12, E = 13–15

³Zamaščenost/Fatness: 1 = 1–3, 2 = 4–6, 3 = 7–9, 4 = 10–12, 5 = 13–15

ČB–črno-bela/Holstein, LS–lisasta/Simmental, RJ–rjava/Brown, LIM–limuzin/Limousin, CHA–šarole/Charolais

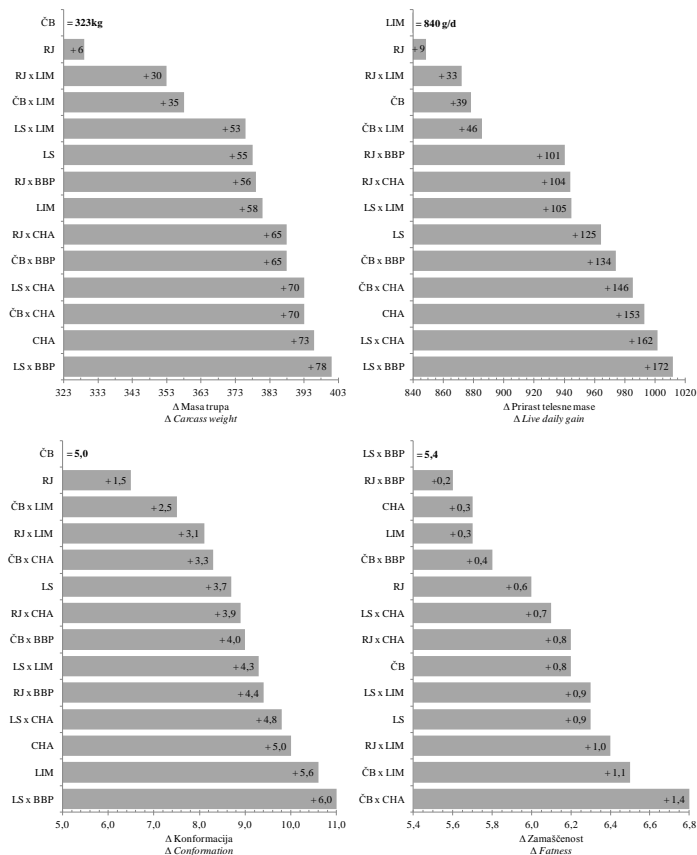
Slika 2: Razlike (Δ) v rastnih in klavnih lastnostih mladih bikov: primerjava mesne pasme in križanja le-te z mlečnimi in kombiniranimi pasmami, Slovenija 2016

Figure 2: Difference (Δ) in growth rate and carcass traits of young bulls: comparison of meat breeds and their crossing with dairy or double-purpose breeds, Slovenia 2016

PRIMERJAVA RASTNOSTI IN KLAVNE KAKOVOSTI MED RAZLIČNIMI PASMAMI IN KRIŽANJI

Gre za prikaz razlik v masi trupa, prirastu telesne mase in ocenah konformacije in zamaščenosti bikov (12–24 mesecev) med vsemi analiziranimi pasmami in gospodarskimi križanji (slika 3).

RJ-rjava/Brown; LS-lisasta/Simmental; LIM-limuzin/Limousine; CHA-šarole/Charolais; RJ×BBP-rjava×belgijsko belo-plava/Brown×Belgian blue; RJ×CHA-rjava×šarole/Brown×Charolais; RJ×LIM-rjava×limuzin/Brown×Limousine; LS×BBP-lisasta×belgijsko belo-plava/Simmental×Belgian blue; LS×CHA-lisasta×šarole/Simmental×Charolais; LS×LIM-lisasta×limuzin/Simmental×Limousine; ČB×BBP-črno-bela×belgijsko belo-plava/Holstein×Belgian blue; ČB×CHA-črno-bela×šarole/Holstein×Charolais; ČB×LIM-črno-bela×limuzin/Holstein×Limousine

Slika 3: Primerjava rezultatov (razlik Δ) rastnih in klavnih lastnosti bikov (12–24 mesecev) čistih pasem in križancev z mesno pasmo, Slovenija 2016

Figure 3: Difference (Δ) in growth rate and carcass traits of young bulls (12-24 months) of various purebreeds and crosse, Slovenia 2016

LITERATURA

Centralna podatkovna zbirka Govedo, Ljubljana, Kmetijski inštitut Slovenije

https://www.govedo.si/pls/gss/!portal_pkg.startup (02.02.2017)

Pravilniku o ocenjevanju in razvrščanju govejih trupov in polovic na klavni liniji, Ur. L. RS, št. 103/2001.

Pravilniku o ocenjevanju in razvrščanju govejih trupov in polovic na klavni liniji, Ur. L. RS, št. 31/2004.

Pravilniku o ocenjevanju in razvrščanju govejih trupov in polovic na klavni liniji, Ur. L. RS, št. 120/2005.

Pravilniku o ocenjevanju in razvrščanju govejih trupov in polovic na klavni liniji, Ur. L. RS, št. 16/2008.

Uredba sveta (ES) 1183/2006 z dne 24. julija 2006 o določitvi lestvice Skupnosti za razvrščanje trupov odraslega goveda. 2006. Ur. L. EU, L 214/1.

Uredba sveta (ES) 700/2007 z dne 11. junija 2007 o trženju mesa, pridobljenega iz goveda, starega največ dvanajst mesecev. 2007. Ur. L. EU, L 299/1.

Žabjek A., Perpar T., Verbič J. 2017. Napoved telesne mase in klavnosti goved na podlagi mase klavnih trupov. Kmetijski inštitut Slovenije, Prikazi in informacije 291, Ljubljana, 30 str.

OCENJEVANJE KAKOVOSTI GOVEJEGA MESA V REJSKE NAMENE

Andreja Žabjek, Martin Škrlep, Anja Horvat Aleksić, Blaž Šegula,
Maja Prevolnik Povše, Andrej Mergeduš, Milan Repič, Marjan
Janžekovič, Marjeta Čandek-Potokar

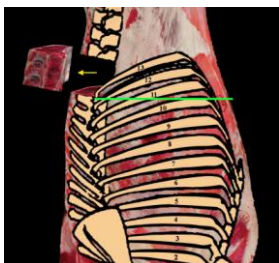
UVOD

Z vpeljevanjem ocenjevanja kakovosti govejega mesa smo na Kmetijskem inštitutu Slovenije pričeli v letu 2011, ko smo v analizo vključili potomce plemenskih bikov lisaste pasme s testne postaje ŽIPO Lenart. V letu 2015 smo vpeljano metodiko uporabili še za primerjavo kakovosti mesa med čistimi pasmami goveda (poleg lisaste še pri rjavi in črnobeli) pri bikih vzrejenih v splošnih slovenskih pogojih reje. Gre za ocenjevanje osnovnih kakovostnih parametrov mesa na najdaljši hrbtni mišici (*m. Longissimus dorsi*), ki vključuje meritve vrednosti pH, barve, trdote, sposobnost za vezanje vode, vsebnosti intramuskularne maščobe v povezavi z zorenjem v vakuumski embalaži, lastnostmi klavnega trupa in poreklom živali. Pri meritvah je dan poseben poudarek na spremembi trdote in obstojnosti barve. Vpeljani postopki so v skladu s priporočili organizacije ICAR o meritvah kakovosti mesa. Dodatno z zbiranjem spektralnih podatkov dopolnjujemo umeritvene enačbe za določanje različnih parametrov kakovosti mesa (kemična sestava, preučevanje možnosti napovedovanje mehkoabe inoksidacije) s pomočjo bližnje infrardeče spektroskopije (NIRS). Za pomoč pri ocenjevanju parametrov kakovosti mesa smo v letu 2013 pripravili in izdali publikacijo (Škrlep in sod., 2013), kjer smo nazorno opisali metodologijo dela.

Po do zdaj opravljenem ocenjevanju govedine opažamo veliko variabilnost rezultatov, zaradi česar je pravilna izvedba meritev še toliko pomembnejša. Menimo tudi, da bi bilo smotno spremljati kakovost mesa tudi pri križancih z mesnimi pasmami ter tako karakterizirati njihove lastnosti v naših pogojih reje; poleg omenjenega pa s pomočjo večje baze podatkov vpeljati napovedovanje parametrov z NIRS.

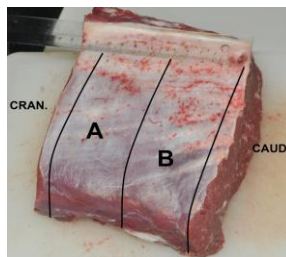
METODOLOGIJA DELA

V preizkus smo zajeli vzorce dolge hrbtne mišice (*m. longissimus dorsi* - LD) in sicer od 100 bikov lisaste pasme, ki so bili vključeni v test rastnih in klavnih lastnosti (v nadaljevanju testne postaje) ter od 140 bikov iz splošne reje (68 lisastih, 38 rjavih in 34 črnobelih). Na klavni liniji smo hkrati z vzorčenjem pridobili tudi podatke o identifikaciji, topli masi trupov, mesnatosti in zamaščenosti po klasifikaciji EUROP. Klavni trup smo prerezali za zadnjim rebrom in s pomočjo digitalni fotografij in programa LUCIA.NET določili debelino in površino LD ter pripadajočega podkožnega maščobnega tkiva. Za nadaljnje laboratorijske meritve smo odvzeli 10 cm LD (sliki 1 in 2). Pri spremljanju parametrov barve smo nadaljevali z merjenjem parametrov CIE L*, a* in b*. Pri slednjih smo spremljali njihove spremembe glede na čas oksigenacije (0-60 min), njihovo obstojnost pri enotedenskem shranjevanju na hladilniški temperaturi ter primerjava dinamike spremembe barve pri svežem vzorcu in po dvotedenskem zorenju v vakuumski embalaži, pri čemer smo ugotovili različno dinamiko sprememb barvnih parametrov (i.e. bolj intenzivno po 2 tednih zorenja). Postopek vzorčenja, meritev in razrez mišice je prikazan na sliki 3.

Slika 1: Prerez klavnega trupa
(Žabjek in sod., 2015)

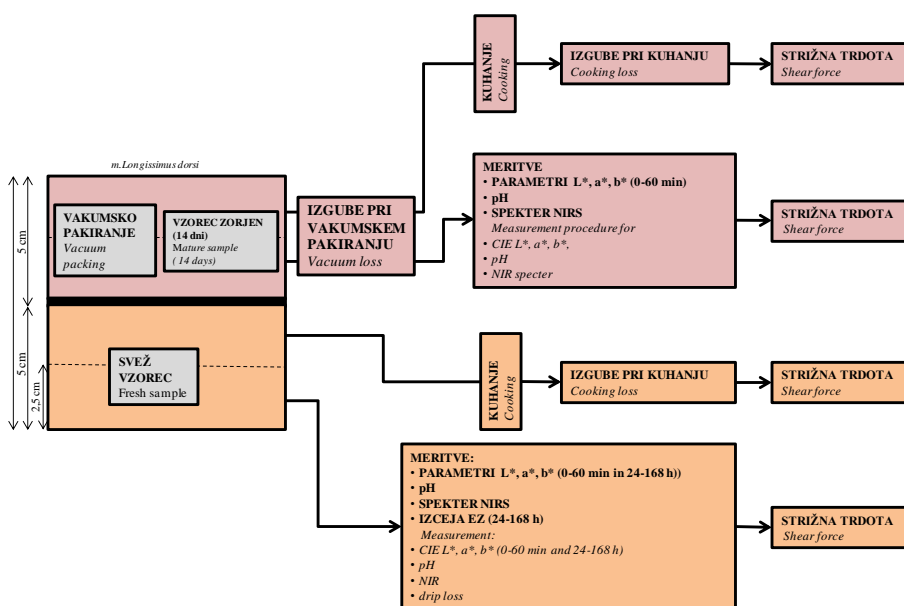
Figure 1: Carcasse cuts

Slika 2: Razrez mišice
(Žabjek in sod., 2015)

Figure 2: Cutting muscle

Za določanje sposobnosti za zadrževanje vode smo na odvzetih vzorcih spremljali izcejo po metodi EZ (po Christensen in sod., 2003), izcejo pri shranjevanju v vakuumski embalaži ter izgube pri kuhanju. Spremljali smo tudi vrednosti pH mesa, strižno trdoto kuhanih in surovih vzorcev ter vizualno oceno marmoriranosti na 10-stopenjski lestvici. Na vseh vzorcih smo posneli spekter NIR (bližnji infrardeči spekter) in sicer na intaktnih in mletih vzorcih, s pomočjo katerega smo poskusili razviti enačbe za določanje prej omenjenih parametrov kakovosti mesa.

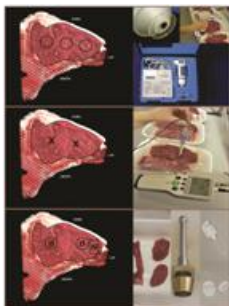

Slika 3: Postopek vzorčenja, meritev in razrez mišice

Figure 3: The process of sampling, measurement and cutting muscle

Iz zbranih vzorcev smo na osnovi ekstrakcije DNK in izmerjenih fenotipskih podatkih izvedli asociativne analize s potencialnimi genskimi markerji povezanimi s trdoto mesa, sposobnostjo zorenja (proteolizo), barvo, oksidativno stabilnostjo, idr. Naredili smo analizo polimorfizmov (SNP) na štirih kandidatnih genih: μ -kalpain (CAPN1), diacilglicerol aciltransferaza1 (polimorfizem K232A)

(DGAT1), kalpastatin (CAST) in stearoil-CoA desaturaza 1 (SCD1) na vseh vzorcih mesa bikov iz testne postaje in iz široke reje odvzetih med leti 2014 in 2016.

Slika 4: Priprava vzorcev in postopek meritve CIE L*, a*, b* ter pH in izceje mesa (Žabjek in sod., 2015)

Figure 4: Preparation samples and measurement procedure for CIE L*, a*, b*, pH and drip loss

REZULTATI

Preglednica 1: Primerjava kakovosti mesa bikov lisaste pasme iz testne postaje in bikov različnih čistih pasem iz široke reje med leti 2014 in 2016

Table 1: Comparison of meat quality of Simmental bulls from test stations and bulls of different breeds from diverse farming between 2014 and 2016

	Lisasta ¹ (testna postaja)	Lisasta ² (široka reja)	Rjava ³ (široka reja)	Črno-bela ⁴ (široka reja)
Število goved <i>Number of animal</i>	100	68	38	34
Telesna masa, kg <i>Live weight</i>	749±61	682±87	634±83	628±75
Topla masa, kg <i>Carcass weight</i>	416±36	384±47	341±41	346±47
Starost, d <i>Age</i>	561±38	676±61	691±40	691±38
Mesnatost, 1-15 <i>Conformation</i>	9,5±1,2	8,7±1,3	6,8±1,1	5,4±1,3
Zamaščenost, 1-15 <i>Fatness</i>	7,7±1,6	6,6±1,4	6,6±1,3	6,6±1,3
pH	5,5±0,1	5,6±0,2	5,7±0,3	5,6±0,1
Intramuskularna maščoba, % <i>Intramuscular fat</i>	2,7±1,1	2,2±0,8	2,1±0,7	2,7±1,0

	Lisasta ¹ (testna postaja)	Lisasta ² (široka reja)	Rjava ³ (široka reja)	Črno-bela ⁴ (široka reja)
Marmoriranost, 1-5 <i>Marbling</i>	2,8±0,9	2,8±1,0	2,7±0,8	3,0±1,1
Barva mesa <i>Meat colour</i>				
L*	38,1±2,3	39,1±2,8	38,5±3,4	36,7±3,3
a*	19,6±1,7	19,8±2,2	18,8±2,6	19,0±2,2
b*	6,7±2,3	6,7±1,5	6,1±2,0	5,8±1,5
Izceja EZ, 24 h, % <i>Drip loss, 24 h</i>	1,0±0,8	1,4±0,8	1,1±0,7	1,2±1,1
Izceja EZ, 168 h, % <i>Drip loss, 168 h</i>	4,4±1,7	5,8±2,3	4,6±2,0	4,5±2,6
Trdota nezorjenega kuhanega mesa, N <i>Shear force (fresh)</i>	223,0±66,6	260,3±72,7	278,7±64,0	267,5±78,6
Trdota zorjenega kuhanega mesa, N <i>Shear force (mature)</i>	164,7±53,7	158,5±42,5	160,6±48,2	153,1±41,1
Sprememba trdote mesa (nezorjen-zorjen), N <i>Shear force change (fresh-mature)</i>	58,3±80,3	101,8±66,8	118,1±51,8	114,4±68,6
Izgube pri zorenju, 14 dni, % <i>Vacuum loss, 14 days</i>	2,5±1,3	3,4±1,7	2,9±1,3	2,8±1,2
Izgube pri kuhanju (nezorjenega), % <i>Cooking loss (fresh)</i>	37,9±15,7	29,1±4,5	29,9±5,9	26,8±6,5
Izgube pri kuhanju (zorjenega), % <i>Cooking loss (mature)</i>	38,6±16,3	31,9±5,3	31,3±4,1	32,3±3,5

¹lisasta pasma iz testne postaje/*Simmental breed from progeny test*; ²lisasta pasma iz široke reje/*Simmental breed from diverse farming*; ³rjava pasma iz široke reje/*Brown breed from diverse farming*; ⁴črno-bela pasma iz široke reje/*Black-White breed from diverse farming*.

V preglednici 1 predstavljamo rezultate kakovosti mesa bikov (12-24 mesecev starosti) pri različnih čistih pasmah (lisasta – LS, rjava – RJ, črnobela – ČB) iz široke reje ter primerjalno z biki (12-24 mesecev

starosti) čiste lisaste pasme (LS) iz testne postaje, ki so bili zaklani med leti 2014 in 2016. Zanimivo je, da so bili biki iz široke reje (vzrejeni v raznolikih pogojih reje) v primerjavi z biki iz testne postaje (vzrejeni v enakih pogoji reje) ob zakolu starejši, dosegli so nižjo telesno maso, nižjo mesnatost in nižjo zamaščenost. Še posebno pa je zanimiv potencial mehčanja mesa med zorenjem, ki je pri bikih iz široke reje veliko večji kot pri bikih iz testne postaje. Zmanjšanje trdote kuhanega mesa pri vzorcih zorjenih 2 tedna v primerjavi s nezorjenimi je namreč največja pri bikih mlečne rjave in črno-bele pasme (42%), sledi ji kombinirana lisasta pasma s 39 %, medtem ko je le-ta pri bikih kombinirane lisaste pasme iz testne postaje le 26%. Zanimiva je tudi primerjava lisaste pasme iz testne postaje in široke reje, kjer ugotavljamo večje spremembe v trdoti kuhanega mesa (do 10% bolj mehko) hkrati pa tudi večje izgube pri zorenju (do 1 % večje) in kuhanju (do 7% večje) pri bikih iz široke reje.

Frekvenčne porazdelitve genotipov posameznih polimorfizmov so prikazane v preglednici 2. Iz preglednice je razvidno, da bi bilo v prihodnje zanimivo podrobneje preiskati gena LEP in DGAT1 zaradi malih deležev določenih alel (pri LEP alel B, pri DGAT1 alel K). To samo potrjuje, da je med posameznimi pasmami velika variabilnost v kakovosti mesa in da je potrebno bazo povečati (vzorcev z določenimi genotipi je v nekaterih primerih relativno malo).

Preglednica 2: Frekvence genotipov (%) na genih *CAST*, *CAPN1*, *SCD1* in *DGAT1*

Table 2: The frequency of genotypes (%) in genes *CAST*, *CAPN1*, *SCD1* and *DGAT1*

	CAST			CAPN1			SCD1			DGAT1			LEP		
	CC	CG	GG	CC	CT	TT	AA	AV	VV	AA	KA	KK	AA	AB	BB
LS*	14	46	40	4	41	55	34	46	20	89	10	2	54	37	9
LS**	16	47	37	10	49	41	38	44	18	88	12	0	59	40	1
RJ**	29	45	26	29	53	18	53	42	5	97	3	0	74	26	0
ČB**	35	47	18	73	24	3	61	24	15	74	26	0	74	26	0

*-testna postaja/progeny test; **-široka reja/diverse farming

ZAKLJUČKI

Na zbranih podatkih še vedno ugotavljamo veliko individualno variabilnost, kljub dopolnitvi podatkovne baze in izboljšavi vpeljane metodike ter relativno nizke korelacije med izmerjenimi parametri. V skladu s programom bomo tudi v prihodnje nadaljevali z dopolnjevanjem obstoječe podatkovne baze, predvsem v smeri izboljševanja kalibracijskih enačb NIR spektrometrije za določanje osnovne kemične sestave ter izboljševanju kalibracij za določanje ostalih izmerjenih/ocenjenih parametrov kakovosti. Pri vsem omenjenem nameravamo nadaljevati oziroma razširiti delo z določitvijo frekvenc in preverjanjem povezav izbranih genskih markerjev z izmerjenimi lastnostmi kakovosti mesa.

LITERATURA

Centralna podatkovna zbirka Govedo, Ljubljana, Kmetijski inštitut Slovenije

https://www.govedo.si/pls/gss/!portal_pkg.startup (02.02.2017)

Christensen L.B. 2003. Drip loss sampling in porcine m. longissimus dorsi. *Meat Science*, 63: 249–256.

Škrlep M., Čandek-Potokar M., Šegula B., Žabjek A., Horvat A., Batorek N, Prevolnik P. M., Repič M., Janžekovič M.. Merjenje lastnosti kakovosti mesa pri govedu. Ljubljana: Kmetijski inštitut Slovenije, 2013. 20 str., ilustr.

Žabjek A., Horvat A.A., Škrlep M., Šegula B., Prevolnik P. M., Janžekovič M., Repič M., Čandek-Potokar M. 2015. Kakovost mesa slovenskih bikov lisaste pasme vključenih v test rastnih in klavnih lastnosti. V: 24. Mednarodno znanstveno posvetovanje o prehrani domačih živali [tudi] Zdravčevi-Erjavčevi dnevi, Radenci 12. in 13. november 2015. Čeh T. (ur.). Murska Sobota: Kmetijsko gozdarska zbornica Slovenije, Kmetijsko gozdarski zavod, str. 217-223.

**KONTROLA PRIREJE MESA GOVED V SLOVENIJI
Z ANALIZO KLAVNE KAKOVOSTI V LETU 2016**

Peter Podgoršek, Andreja Žabjek,
Marjeta Čandek-Potokar, Tomaž Perpar

METODOLOŠKI UVOD

V pregledu prikazujemo število živali (preglednica 1), mase telet (preglednica 2) in priraste telet (preglednica 3) v kontroli prireje mesa po pasmah in letih. Iz preglednic je razvidno, da se skupno število živali v kontroli mesa od leta 2011 zmanjšuje, kar je posledica zmanjševanja števila rej.

Preglednica 1: Število živali v kontroli prireje mesa z meritvami po pasmah in letih, Slovenija 2008–2016

Table 1: Animals in beef recording according to breeds and years, Slovenia 2008–2015

Leto <i>Year</i>	Pasma/ <i>Breed</i>							Skupaj <i>Total</i>
	CHA	LIM	LS	RJ	ČB	GAG	Druge	
2008	504	305	217	107	7	88	81	2044
2009	381	426	292	129	14	96	802	2141
2010	393	457	1108	129	14	96	1109	3262
2011	471	503	1309	144	10	91	1294	3822
2012	440	457	1336	135	26	2	1191	3587
2013	419	440	560	83	14	-	533	2049
2014	464	575	310	57	7	44	509	1966
2015	272	480	278	80	11	17	350	1488
2016	362	450	100	18	3	26	194	1152

CHA–šarole/*Charolais*, LIM–limuzin/*Limousin*, LS–lisasta/*Simmental*, RJ–rjava/*Brown*, ČB–čmoba/*Holstein*, GAG–nemški angus/*German angus*, CK–cika/*Local breed Cika*, Druge/*Other*.

Preglednica 2: Mase telet v kontroli prireje mesa po pasmah in letih (kg), Slovenija 2009–2016

Table 2: Weight of calves in beef recording at different ages according to breeds and years (kg), Slovenia 2009–2016

Leto Year	Pasma/Breed								Skupaj Total
	CHA	LIM	LS	RJ	ČB	GAG	CK	Druge	
<u>Masa ob 1. kontroli (rojstna masa)/Weight at 1st control (birth weight), kg</u>									
2009	44,9	42,0	50,4	39,1	30,0*	40,5	31,0*	42,4	43,1
2010	44,9	41,4	48,2	37,6	40,4	23,3	-	44,3	45,7
2011	45,2	42,1	49,2	39,0	-	41,6	-	46,3	47,1
2012	45,0	40,7	47,8	39,5	46,7	37,0*	-	45,7	46,0
2013	45,1	42,2	45,8	37,0	45,8	-	-	43,0	43,8
2014	44,8	41,6	43,0	37,0	36,3	35,0*	-	41,2	42,2
2015	42,6	41,3	43,7	36,6	38,1	31,8	-	38,8	40,6
2016	44,2	41,6	45,8	36,8	33,3*	29,3	-	42,4	42,8
<u>Masa ob 2. kontroli (90. dan±45 dni)/Weight at 2nd control (90 day±45 days), kg</u>									
2009	150,3	144,7	142,9	127,6	-	116,0	-	143,1	142,5
2010	138,3	129,5	157,1	118,0	-	128,4	-	162,8	144,3
2011	144,3	134,2	144,9	140,2*	-	98,7	-	153,2	143,3
2012	146,1	145,6	139,3	178,2*	-	-	-	157,5	148,2
2013	134,6	129,8	150,3	-	-	-	-	127,5	132,8
2014	144,8	139,2	156,3	138,7*	-	106,1*	-	143,1	142,3
2015	150,8	137,1	143,1	-	-	-	-	130,8	140,1
2016	142,7	150,8	140,7	-	-	-	-	142,3	147,8
<u>Masa ob 3. kontroli (210. dan±45 dni)/Weight at 3rd control (210 day±45 days), kg</u>									
2009	285,9	248,1	261,1	-	-	163,9	-	235,5	248,6
2010	258,9	246,9	275,5	193,9	-	205,8	-	247,1	251,4
2011	265,7	240,5	259,5	157,8*	-	190,9	-	248,4	250,5
2012	267,5	253,2	259,9	-	159,9*	233,4*	-	265,2	260,5
2013	215,5	243,4	262,4	-	-	-	-	254,3	240,3
2014	263,4	242,4	280,0	-	-	-	-	234,9	251,4
2015	273,3	255,8	277,7	274,7*	-	-	-	278,9	266,8
2016	275,6	264,9	321,9*	-	-	206,8	-	280,0	269,4

* manj kot 4 meritve/less than 4 measurements;

CHA–šarole/Charolais, LIM–limuzin/Limousin, LS–lisasta/Simmental, RJ–rjava/Brown, ČB–črno-bela/Holstein, GAG–nemški angus/German angus, CK–cika/Local breed Cika, Druge/Other.

Preglednica 3: Prirasti žive mase telet v kontroli prireje mesa po pasmah in letih (g/dan), Slovenija 2009–2016

Table 3: Calves daily gains in beef recording according to breeds and years (g/day), Slovenia 2009–2016

Leto Year	Pasma/Breed								Skupaj Total
	CHA	LIM	LS	RJ	ČB	GAG	CK	Druge	
<u>Prirast 0–90 dni/Gain 0–90 day, g/d</u>									
2005	1079	1077	1116	1041	-	581	-	1016	1035
2006	1079	1123	948	964	-	834*	-	996	1033
2007	1157	1134	1089	915	-	834	-	1107	1107
2008	1104	1079	980	-	-	407	-	1150	1088
2009	1167	1150	1104	949	-	843	-	1125	1113
2010	1026	976	1247	831	-	1244	-	1350	1131
2011	1076	1011	1119	991*	-	783	-	1223	1097
2012	1093	1165	1049	1521*	-	-	-	1281	1165
2013	968	964	1151	-	-	-	-	1101	986
2014	1094	1086	1237	1052*	-	790*	-	1133	1100
2015	1135	1052	1089	-	-	-	-	943	1064
2016	1017	1206	1048	-	-	-	-	1030	1143
<u>Prirast 0–210 dni/Gain 0–210 day, g/d s</u>									
2005	1035	1030	996	976	-	555	-	964	990
2006	1103	1081	1092	1111	-	536*	-	992	1044
2007	1121	1053	1034	855	-	749	-	998	1035
2008	1067	980	999	1052	-	629*	-	953	990
2009	1147	976	1031	-	-	616	-	951	993
2010	1009	981	1098	720*	-	1265*	-	975	1002
2011	1045	938	1017	542*	-	747*	-	978	984
2012	1061	1014	1020	-	-	935*	-	1055	1036
2013	805	959	1035	-	-	-	-	1023	937
2014	1035	957	1119	-	-	-	-	931	993
2015	1090	1021	1108	1099*	-	-	-	1066	1057
2016	1082	1058	1319*	-	-	849	-	1072	1065
<u>Prirast 90–210 dni/Gain 90–210 days, g/d</u>									
2005	1076	986	991	936	-	-	-	959	1006
2006	1071	1178	932	1148	-	-	-	1097	1115
2007	1265	992	1057	720*	-	553*	-	1011	1067
2008	1099	958	-	-	-	-	-	910	993
2009	1155	850	983	-	-	549	-	830	914
2010	1091	1008	1094	609*	-	1005	-	849	985
2011	1106	909	1086	-	-	439*	-	809	957
2012	1049	875	1030	-	-	-	-	975	935
2013	735	994	980	-	-	-	-	953	917
2014	1073	958	-	-	-	-	-	665	993
2015	1065	1095	1108	1117*	-	1125	-	-	1091
2016	1202	983	-	-	-	-	-	1137	1042

* manj kot 4 meritve/less than 4 measurements;

CHA–šarole/Charolais, LIM–limuzin/Limousin, LS–lisasta/Simmental, RJ–rjava/Brown, ČB–črno-bela/Holstein, GAG–nemški angus/German angus, CK–cika/Local breed Cika, Druge/Other.

KLAVNA KAKOVOST GOVED VKLJUČENIH V KONTROLO PRIREJE MESA, SLOVENIJA 2016

Predstavljamo zakol in klavno kakovost živali, pri katerih v sistemu kontrole prireje mesa spremljamo priraste do 200 kg žive mase in so bila zaklana v slovenskih klavnicah v letu 2016. V analizo smo zajeli goveda vseh v kontroli prireje mesa zastopanih pasem in križanj. Iz podatka o topli masi trupa in starosti živali ob zakolu smo izračunali neto dnevni prirast tople mase trupa ter na osnovi ocene telesne mase pred zakolom (Žabjek in sod., 2017) prirast ocenili tudi na telesno maso. Rezultati analize, pri kateri smo primerjali priraste v času kontrole in rezultate z linije klanja so prikazani v preglednicah 4–5 in sliki 1. Podatke o zakolu in klavni kakovosti smo pridobili od pooblaščenice organizacije (Bureau Veritas) za ocenjevanje in razvrščanje trupov na liniji klanja. Zbrane podatke smo povezali s Centralno podatkovno zbirko Govedo Kmetijskega inštituta Slovenije in s tem pridobili podatke o poreklu, pasmi, starosti in vrsti kontrole. Podatki so poenoteni s slovenskim Pravilnikom o ocenjevanju in razvrščanju govejih trupov in polovic na klavni liniji in Uredbami EU, ki razvrščajo goveje trupe v sedem kategorij ter ocenjujejo konformacijo ali mesnatost (od –P do +E) in zamaščenost (od -1 do +5) po sistemu EUROP.

Preglednica 4: Prirast in klavna kakovost goved v kontroli prireje mesa po kategorijah, Slovenija 2016

Table 4: Gain and carcass quality in beef recording according to categories, Slovenia 2016

¹ Kategorija ¹ Category	Biki Bulls 12–24	Biki Bulls >24	Telice Heifers	Teleta Calves <8	Teleta Calves 8–12	Krave Cows 30m-5l	Krave Cows >5
Število/Number	74	145	14	10	4	4	14
² Prirast 0–90, g/d ² Gain 0–90	1088 ±270	1079 ±220	781 ±269	1082 ±230	956 ±202	1083 ±184	929 ±216
³ Prirast 0–210, g/d ³ Gain 0–210	1102 ±169	1056 ±191	632 ±318	1156 ±0	976 ±145	941 ±236	1122 ±128
⁴ Prirast 90–210, g/d ⁴ Gain 90–210	1163 ±178	1077 ±204	708 ±136	- -	1045 ±181	800 ±236	1286 ±206
Starost, d Age	597 ±102	1256 ±441	853 ±148	195 ±25	301 ±62	1355 ±281	3360 ±951
Masa trupa, kg Carcass weight	363 ±84	488 ±114	298 ±69	121 ±31	176 ±57	257 ±57	351 ±68
⁵ Neto prirast, g/d ⁵ Net gain	612 ±120	409 ±95	355 ±91	622 ±137	581 ±110	- -	- -
⁶ PTM, g/d ⁶ Live daily gain	1004 ±178	668 ±152	631 ±140	962 ±207	958 ±177	- -	- -
⁷ Konformacija, 1–15 ⁷ Conformation	8,6 ±2,4	9,4 ±31	9,6 ±2,1	7,1 ±2,5	6,3 ±0,5	5,8 ±2,9	9,1 ±2,2
⁸ Zamaščenost, 1–15 ⁸ Fatness	5,2 ±1,3	5,4 ±17	5,9 ±2,3	3,1 ±0,7	3,3 ±1,3	5,0 ±2,9	6,4 ±2,7

¹Biki (12–24 mesecev)/Young bulls (12–24 months), Biki (>24 mesecev)/Bulls (>24 months), Telice/Heifers, Teleta (<8 mesecev)/Calves (<8 months), Krave (12–30 mesecev)/Cows (12–30 months), Krave (>5 let)/Cows (>5 years)

²Prirast 0–90 dni/Gain 0–90 days;

³Prirast 0–210 dni/Gain 0–210 days;

⁴Prirast 90–210 dni/Gain 90–210 days;

⁵Dnevni prirast klavne mase/Daily gain of warm carcass weight;

⁶Ocenjen prirast telesne mase/Estimated daily live weight gain;

⁷Konformacija/ Conformation (-P = 1, ... , +E = 15);

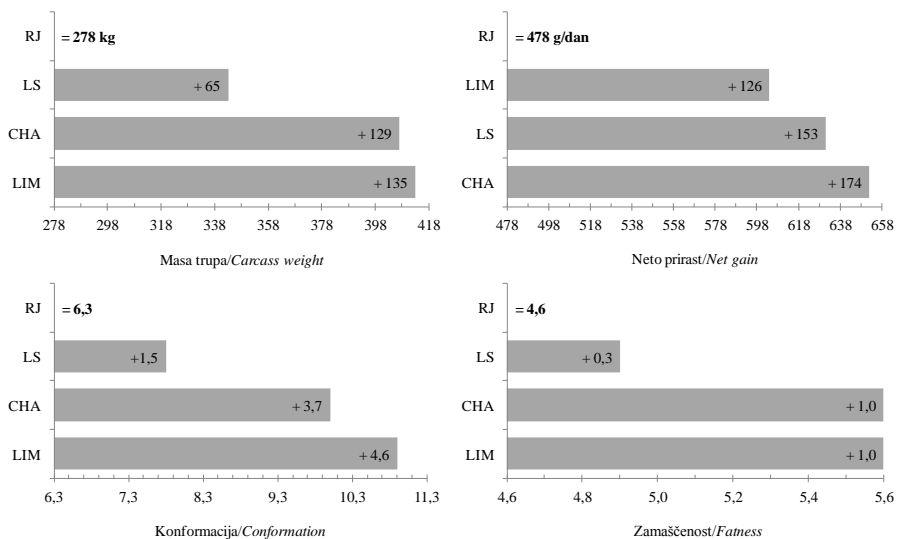
⁸Zamaščenost/ Fatness: (-1 = 1, ... , +5 = 15).

Preglednica 5: Prirast in klavna kakovost bikov v kontroli priraje mesa po pasmah, Slovenija 2016

Table 5: Gain and carcass quality of bulls in beef recording according to breed, Slovenia 2016

¹ Pasma/Breed	Biki (12–24 mesecev)/Bulls (12–24 months)				Biki (>24 mesecev)/Bulls (>24 months)			
	RJ	LS	LIM	CHA	RJ	LS	LIM	CHA
Število/Number	7	29	7	922	13	54	22	29
² Prirast 0–90, g/d	984	1084	1213	1076	1178	1076	1024	1079
² Gain 0–90	±0	±255	±149	±334	±147	±184	±259	±274
³ Prirast 0–210, g/d	940	1152	1122	1065	985	1092	1035	1008
³ Gain 0–210	±134	±141	±126	±248	±189	±162	±207	±239
⁴ Prirast 90–210, g/d	848	1220	1067	1114	1031	1100	1047	1033
⁴ Gain 90–210	±0	±176	±134	±135	±129	±209	±181	±235
Starost, d	594	546	686	631	1078	1290	1265	1391
Age	±110	±108	±40	±60	±283	±382	±441	±680
Masa trupa, kg	278	343	413	407	407	544	441	489
Carcass weight	±62	±79	±36	±76	±79	±105	±115	±122
⁵ Neto prirast, g/d	478	631	604	652	387	443	365	394
⁵ Net gain	±124	±88	±68	±138	±58	±98	±88	±122
⁶ PTM, g/d	845	1063	895	1030	661	725	552	631
⁶ Live daily gain	±200	±133	±100	±205	±97	±154	±127	±186
⁷ Konformacija, 1–15	6,3	7,8	10,9	10,0	6,7	10,6	10,8	11,0
⁷ Conformation	±1,4	±1,8	±1,7	1,5	±1,3	±2,0	±2,1	±2,2
⁸ Zamaščenost, 1–15	4,6	4,9	5,6	5,6	5,2	6,0	4,6	4,7
⁸ Fatness	±1,4	±0,8	±0,8	±1,6	±1,1	±1,9	±1,1	±1,5

¹RJ–rjava/Brown, LS–lisasta/Simmental, ČB–črno-bela/Holstein, LSX–križanci z lisasto/Crosses with Simmental, LIM–limuzin/Limousin, CHA–šarole/Charolais, RJ×M–križanci rjave in mesne/Crosses of Brown with meat breeds, LS×M–križanci lisaste in mesne/Crosses of Simmental with meat breeds, NZ–neznano poreklo/Other; ²Prirast 0–90 dni/Gain 0–90 days; ³Prirast 0–210 dni/Gain 0–210 days; ⁴Prirast 90–210 dni/Gain 90–210 days; ⁵Dnevni prirast klavne mase/Daily gain of warm carcass weight; ⁶Ocenjen prirast telesne mase/Estimated daily live weight gain.

Slika 1: Primerjava rezultatov (razlik Δ) rastnih in klavnih lastnosti bikov (12–24 mesecev) čiste rjave (RJ), lisaste (LS), limuzin (LIM) in šarole (CHA) pasme v kontroli prireje mesa, Slovenija 2016

Figure 1: Difference (Δ) in growth rate and carcass traits of young bulls (12–24 months) of Brown (RJ), Simmental (LS), Limousine (LIM) and Charolais (CHA) breed in beef recording, Slovenia 2016

LITERATURA

Centralna podatkovna zbirka Govedo, Ljubljana, Kmetijski inštitut Slovenije

https://www.govedo.si/pls/gss/!portal_pkg.startup (02.02.2017)

Pravilniku o ocenjevanju in razvrščanju govejih trupov in polovic na klavni liniji, Ur. L. RS, št. 103/2001.

Pravilniku o ocenjevanju in razvrščanju govejih trupov in polovic na klavni liniji, Ur. L. RS, št. 31/2004.

Pravilniku o ocenjevanju in razvrščanju govejih trupov in polovic na klavni liniji, Ur. L. RS, št. 120/2005.

Pravilniku o ocenjevanju in razvrščanju govejih trupov in polovic na klavni liniji, Ur. L. RS, št. 16/2008.

Uredba sveta (ES) 1183/2006 z dne 24. julija 2006 o določitvi lestvice Skupnosti za razvrščanje trupov odraslega goveda. 2006. Ur. L. EU, L 214/1.

Uredba sveta (ES) 700/2007 z dne 11. junija 2007 o trženju mesa, pridobljenega iz goveda, starega največ dvanajst mesecev. 2007. Ur. L. EU, L 299/1.

Žabjek A., Perpar T., Verbič J. 2017. Napoved telesne mase in klavnosti goved na podlagi mase klavnih trupov. Kmetijski inštitut Slovenije, Prikazi in informacije 291, Ljubljana, 30 str.

KMETIJSKI INŠTITUT SLOVENIJE
Hacquetova ulica 17, Ljubljana